

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

For vår jord / ... før skal hav og grummen hval ham prise ... Om kirken som miljøbevegelse / Diakontjenesten i Den norske kirke / Edinburgh 2010 - en misjonerende kirke / Omkring spørsmålet om arbeidsgiver og ledelse i Den norske kirke / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

Palmesøndag - Kjell A. Skartseterhagen

Skjærtorsdag - Astrid Sætrang Morvik

Langfredag - Frode Granerud

Langfredag aften - Dag Øivind Østereng

Å våke over jorden og stelle dens sår, er å være partnere med Gud i Guds kontinuerlige skapelse.

For vår jord

Det er snart 23 år siden Karoline Kruger sang Erik Hillestads tekst "For vår jord" fram til 5.-plass i Grand Prix-finalen i Dublin. En annerledes tekst om et annerledes menneske, et menneske som ser at jorden er vår mor og

som våker over den. Det er ikke hvert år Grand Prix-finaler leverer dypt meningsfulle tekster med sterk berøringskraft. Men jorden er mer enn vår mor. Mødre kan vi ta farvel med og likevel leve videre uten. Jorden, derimot, vil og må

overleve oss; den er vårt sted og vårt hjem. Hvis denne klodens liv slukner, så slukner vi også.

Miljøbevegelsens forhold til kirken har på flere måter vært ambivalent. På den ene side er kirkens budskap blitt oppfattet som abstraherende og lite jordfestet, med den konsekvens at kristnes oppmerksomhet er blitt rettet mer mot åndelige verdier enn mot de konkrete og fysiske livsbetingelser. Noen utgaver av kristen forkynnelse har i tillegg understøttet et fatalistisk syn på historien, slik at jorden betraktes som et sted som ikke er til å redde, men som primært representerer en overgang til noe annet og bedre. Neglisjering av skapelsesteologisk refleksjon har i mange kristne miljøer ledet til et fravær av engasjement for natur og miljø. På den andre siden er dette neppe en særlig presis beskrivelse av forholdet mellom miljøbevegelsen og kirken i dag. Det er snarere grunn til å legge merke til at kirken i dag oppfattes som en verdifull og viktig partner i arbeidet for å bevare jorden og stilles sår. I sin åpningsforelesning ved MFs semesteråpning i januar viste biskop Finn Wagle til at representanter for miljøbevegelsen søker til kirken for å finne et *språk* for dette engasjementet, et språk som taler til hjertene. Men det er ikke bare snakk om et språk. En fornyet teologisk refleksjon om Guds skaperverk har også gitt avgjørende premisser for kirkens eget miljøengasjement. Dette blir ikke lenger betraktet som en kirkelig særinteresse, men som en del av kirkens primære oppdrag. Å våke over jorden og stille dens sår er å være partnere med Gud i Guds kontinuerlige skapelse.

Både i det sentralkirkelige engasjement og i ulike menigheter og organisasjoner kan vi i dag glede oss over en fornyet våkenhet for vår jord. Denne våkenheten har ikke sitt uttrykk først og fremst i aktivistiske kraftanstrengelser, men i en ny spiritualitet. Det er både gledelig og nyskapende at denne spiritualiteten er *trinitarisk* i ordet beste forstand. Samtidig med og som en konsekvens av en sterk konsentrasjon om etterfølgelsen av Jesus går konsentrasjonen om menneskets nære fellesskap med og ansvar for alt det skapte. Korsvei-bevegelsen uttrykker det

slik i sine 4 veivisere: *Søke Jesus Kristus, Bygge fellesskap, Leve enklere, Fremme rettferdighet*. Denne spiritualiteten nærer seg ikke av katastrofefantasier, men av troen på en kjærlig Gud som både elsker sitt skaperverk og samtidig holder oss ansvarlig for forvaltningen av det.

En spiritualitet som forplikter seg på å leve enklere og fremme rettferdighet, vil ikke være fremmed for forsakelsen. Det er naivt å tro at rettferdig liv skal være uten omkostninger. Disse omkostningene kan vi synliggjøre i et ansvarlig og enklere liv. Men de må også synliggjøres i vårt kollektive, politiske liv. Å fremme rettferdighet i politikken vil virkelig bety å være en alternativ stemme, en stemme som innstendig og trofast understreker det

Det er en god frukt av globalisering og reiselyst når nordmenn får sitt liv og sin spiritualitet varig preget av møtet med de fattigste. De som selv lever tettest på jordens sårflater, er våre beste lærere.

umoralske i en hemningsløs forbruksvekst på bekostning av jordas ressurser. Å gå til valgkamp eller nominasjonskamp med forsakelse som fanesak, er ikke lett i vår politiske virkelighet. Da er det viktig å framholde hvem som til enhver tid bærer de største omkostningene av Moder Jords dårlige helse. Det er de fattigste, de som systematisk og gjennom århundrer har vært offer for andres grådighet. Det er en god frukt av globalisering og reiselyst når nordmenn får sitt liv og sin spiritualitet varig preget av møtet med de fattigste. De som selv lever tettest på jordens sårflater, er våre beste lærere. Sammen med dem skal vi og vår kirke våke, be og arbeide. For vår jord.

SJUR ISAKSEN
sjur.isaksen@mf.no

... før skal hav og grummen hval ham prise ...

Om kirken som miljøbevegelse

FORELESNING VED SEMESTERÅPNINGEN VED DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET 11. JANUAR 2011
AV BISKOP EM. FINN WAGLE

La meg begynne med et vitnesbyrd: Jeg har fått enda større forståelse for betydningen av kirkens hymniske språk som et åpnende og bevegende språk. Det er ikke minst samarbeidet med mennesker som er opptatt av vern om skaperverket, som har bidratt til dette. Jeg har hørt flere si omtrent følgende: *Vi leter etter et annerledes språk enn det naturvitenskapelige, et språk som kan tale til hjertene. Et slikt språk er det kirken forvalter.* Det er det hymniske språket de beskriver på denne måten. Lovsangen og klagesangen er kirkens dyrebare språk - åpnende og bevegende.

Dette er grunnen til at jeg har valgt å knytte mitt bidrag om kirkens miljøengasjement nettopp til en strofe hymniske språk. Fra sin post som prest og dikter på Helgelandskysten på slutten av 1600-tallet fornemmer Petter Dass det uopphørlige lovsangskoret som gjennomsyrer hele kosmos. Uten stans synger naturen på lovsangen til Guds ære: *Ja, før Gud sin ære skal forlise, før skal hav og grummen hval ham prise ...* (Salmer 97 nr. 40, v 4)

Det hymniske språket i kirkens tradisjon

Det hymniske språket hører til våre største skatter når vi snakker om kirken som miljøbevegelse. Det er et språk som ikke argumenterer for Guds eksistens. Det slår ganske enkelt

fast at ingenting er mer meningsfullt og selvfølgelig enn å lovprise Gud - eller for å sitere den tidligere svenske biskopen Martin Lönnebo: *Det er ikke meningsløst å lovprise Gud. Det er livets innerste mening.*

Det går en linje helt fra Det gamle og Det nye testamente gjennom hele kirkens historie, som handler om menneske og natur forenet i felles lovsang.

I Salme 148 finner vi bl.a. følgende oppfordring:

*Lov ham, sol og måne,
lov ham hver lysende stjerne!*

*Lov ham du høye himmel,
du vann som er over himmelen!*

Fra vår egen salmehistorie innledet jeg med å nevne Petter Dass. Han er langt fra den eneste. La oss høre hva Brorson, pietismens fremste salmedikter i Danmark/Norge, har å si om saken (NoS nr. 283, v 1):

*Opp, alle ting som Gud har gjort,
hans herlighet å prise!*

*Det minste han har gjort er stort
og kan hans allmakt vise.*

I NoS nr. 272 gjenfinner vi den samme hymniske klangbunn:

*Hellig, hellig, hellig! Herre Gud allmektig,
jord og hav og himmel, se alt skal prise deg!*

I vår egen tid har nye røster kommet til. Jeg nøyer meg med å hente frem en strofe fra

Edvard Hoens storslagne tekst (Salmer 97 nr. 45):

Når heile verda syng mot Gud, da gryr den nye dag.

Her handler det for øvrig om en fornemmelse på tvers av tro og livssyn. Vismannen fra det fjerne Østen kan uttrykke samme sak på følgende måte: *Alle furutrærne løfter sine grener og tilber den allmektige som ser* (Sitert etter Notto Thelle). Altså: Uopphørlig lyder skaperverkets sang! Det er bare å legge øret inntil, lytte seg inn på sangen og gi sin stemme til sangen.

Kyrie eleison!

Men skaperverket er ikke bare fylt av lovsang. Det rommer også klagesang, et *Kyrie eleison*, et *Herre, miskunne deg*. Vi har en gripende tekst om dette i Romerbrevets 8. kapittel, hvor Paulus skriver om at *alt det skapte venter med lengsel på at Guds barn skal åpenbares i herlighet*. For hele skaperverket finnes det altså håp: ... for også *det skapte skal bli frigjort fra slaveriet under forgjengeligheten og få den frihet som Guds barn skal eie i herligheten* (Rom 8,19-22).

Vi tilhører en kultur som definitivt er mer opptatt av å forholde seg til verden i et råvare- og forbrukerperspektiv enn å lytte til sangen, lovsangen og klagesangen, med de konsekvenser dette innebærer. Naturen er blitt et lett bytte for menneskets erobrerholdning, med vekt på teknisk naturbeherskelse og materiell vekst. Det handler om noen radikalt nye rammebetingelser for livet, preget av de teknologiske muligheter mennesket i dag besitter, bl.a. med tanke på forvandling av naturen. Stikkord her er: Genteknologi og klimaendringer, global fattigdom og sult. I en tidligere helt utenkelig forstand er naturen blitt kritisk sårbar for menneskelige inngrep og uforstand. Derfor lyder ropet fra vår sårede jord stadig sterkere.

I dagens vestlige tenking, en tenking som har gått sin seiersgang så å si over hele kloden, forstås natur mer og mer som natur tilrettelagt for mennesket og det mennesket har bruk for. Vår ensidige tro på vekst og ekspansjon har utarmet vår naturlige omverden og gjort den fattigere. Bak denne ensidige tro på vekst ligger en overmodig erobrerholdning i forhold til naturen, hvor naturen reduseres til råvarer som konsumsamfunnet etterspør, drevet av et

ustoppelig sug etter varer vi ofte ikke har bruk for.

Tegnseriestripen Wulffmorgenthaler treffer spikeren på hodet når følgende setning sies å utgjøre den største trussel mot hele den vestlige sivilisasjon: *Jeg er gjennomgående tilfreds med livet mitt og har alt jeg trenger. Jeg har aldri tenkt å kjøpe noe igjen*. Det er et temmelig presist oppgjør med en kultur som har misnøye som indre drivkraft. I dag rammer denne holdningen skaperverket som en kreftsvulst. Dermed rammer den også oss selv, og først og fremst de svakeste og fattigste blant oss. Til disse hører også generasjonene som skal komme etter oss. Hvis vi virkelig holdt av verden, ville vi omgås den med en ganske annen respekt og ømhet enn det som er tilfellet i dag.

Få har beskrevet den tvetydighet som preger den vestlige kulturs holdning til livet like skarpt som poeten Stein Mehren. Jeg har funnet frem følgende dikt fra samlingen *Nattmaskin* (Oslo 1998):

*De klemmer sine barn inn til seg og ler
omfavner sine elskede, tar vare på sine venner
med samme kraft som de forandrer arvestoff
utrydder planter og dyr og forgifter vannet
helbreder syke
og skaper sykdommer, frigjør bevisstheten
og fanger den inn i en magisk vev av bilder
gjør kloden til ørken mens de bygger byer
som om natten kan sees fra stjernene
De er ikke uhyrer, de er mennesker.*

Oppsummering underveis

Det er tid for en kort oppsummering underveis. La meg gjøre det ved å plukke frem en barnetegning fra en bok som kom dumpende ned i postkassen vår på selveste julaften. Boken består av barnetegninger fra flere hundre barn i Trøndelag. Tegningene er samlet under overskriften: "Klimaet og jeg. Klimautfordringene sett med barns øyne".

Blant tegningene merket jeg meg særlig en fra Selbustrand skole. Den viser en jordklode med tydelig pustebesvær. Fra kloden selv kommer følgende budskap formidlet i en tegneserieboble: *KUTT UT! Jeg er syk!*

Forventninger til kirken

Har kirken noe spesielt å bidra med når ropet fra vår sårede jord ikke lenger kan overhøres?

Før jeg går nærmere inn på det spørsmålet, er det viktig for meg å understreke at kampen for vern om skaperverket må være de brede alliansers kamp. Her utfordres mennesker og miljøer til å delta fra ulike utgangspunkt. Kirken skal altså ikke isolere seg i dette arbeidet og holde på med sitt, men tvert imot søke et bredt spekter av samarbeidspartnere, lokalt så vel som nasjonalt og globalt.

I denne sammenheng er det interessant å merke seg hvilke forventninger kirken blir møtt med nettopp som samarbeidspartner. Den internasjonalt ledende miljørapporten om "Jordens tilstand", utgitt av World Watch Institute, hadde i 2003-utgaven et eget hovedkapittel om religionens rolle i kampen for en bærekraftig fremtid. Her ble det gitt uttrykk for følgende: Uten religionens aktive deltakelse, kan denne kampen ikke vinnes. Denne positive forventning er begrunnet i en betydelig innsikt i de ulike religionenes egenart. At kristendommen historisk må bære medansvar for dagens økologiske krise, blir ikke underslått. Men nå er det tid for å se på de positive økologiske impulser som religionene - herunder kristendommen - rommer. *Religionen må inngå som en del av løsningen på den voksende miljøkrisen*, heter det. Det har sammenheng med at religionen er en viktig kilde til forandring, både for enkeltpersoner og for samfunn.

I forlengelse av dette blir følgende fremholdt fra miljøvernhold her i vårt eget land: Hvis ikke kirken aktivt går inn i kampen for klodens fremtid, svikter kirken sitt kall og sitt ansvar. Men mer enn det: Da mister kirken sin troverdighet. Det som først og fremst forventes av kirken, er at den bidrar til å løfte spørsmålet om klodens fremtid opp på et overordnet plan. Det blir hevdet at kampen vi kjemper, dypst sett ikke er en kamp for nye teknologiske løsninger, men om menneskets selvforståelse i kosmos og de konsekvenser som så følger. Vi står altså overfor et åndelig spørsmål. Det er når dette spørsmålet skal reises, tydeliggjøres og besvares, at kirken etterlyses som miljøbevegelse. Uten at man nødvendigvis deler kirkens tro, bæres denne etterlysningen av et tydelig håp til kirken og det miljøengasjement kirken i dag står for.

Mellom selvforståelse og praksis

Spørsmålet om klodens fremtid er altså til syvende og sist et åndelig spørsmål. I hvert fall har jeg hevdet det. Der betyr ikke at det blir uviktig hva vi så i praksis foretar oss. Tvert imot. Poenget er at arbeidet for vern om skaperverket må forankres i en tenkning som lodder dypt nok i livets grunnleggende spørsmål. For oss som troende og som kirke betyr det at troen på Gud som skaper, frelser og livgiver skal befrukte våre handlinger, skape praksis og endre praksis. Jeg velger imidlertid å ikke bruke mye tid på selve praksissiden her og nå, men nøyer meg med å si at det finnes mange håpstegn i vår samtid, om vi ser på det engasjementet for vern om skaperverket, som nå utfolder seg på mange plan og på mange måter i kirken.

Særlig spennende er det å se hvordan skaperverket i løpet av få år er blitt et stadig viktigere tema i vårt gudstjenesteliv. Det endelige resultatet av den pågående gudstjenestereformen vil ytterligere komme til å understreke denne utviklingen. Det bringer meg tilbake dit jeg startet i dag, i kirkens hymniske språk. Her er vi ved et kjernepunkt når det handler om kirken som miljøbevegelse nettopp i et åndelig perspektiv: Vi kalles til hymnisk liv og til å se hele vårt praktiske miljøengasjement i et hymnisk perspektiv!

Kirkens liv i lovsang og klagesang - sammen med skaperverket og på vegne av skaperverket - er en ustoppelig protest mot den avsakralisering av både natur og menneske som gjennomsyrrer vår samtid. Vår tids tanker om forholdet mellom natur og menneske legger tilværelsen åpen for menneskets ønske om total kontroll, som om det ikke finnes grenser for menneskets kontroll over naturen. Det er i denne situasjon vi med Martin Lønnebo må si: *Livet er hellig, fordi Gud vil livet.*

Forsoning

La meg forsøke å si noe mer om dette, ved å ta utgangspunkt i et begrep som bringer oss til sentrum av kristen tro, nemlig begrepet forsoning. Skal vi være i samklang med det bibelske vitnesbyrd, må vi anlegge det som kan kalles et omfattende forsoningsperspektiv. Guds forsoning i Kristus gjelder ikke bare menneskene. Den har kosmiske dimensjoner.

Solen kledde seg i sorg og klippene skalv den dagen Kristus døde, (Luk 23,45 og Matt 27,51). Nå venter hele skaperverket på gudsríkets endelige komme. Paulus sier det slik i Kolosserbrevets første kapittel: ... *ved ham (Kristus) ville Gud forsonne alt med seg selv, det som er på jorden og det som er i himmelen, da han skapte fred ved hans blod på korset* (Kol 1,20).

Med dette som utgangspunkt blir det kirkens kall å være en forsoningsbevegelse i vår egen samtid, preget av det jeg vil kalle *jordvendt fromhet*. Tar vi det bibelske materialet på alvor, må forsoningens frukt forstås som fred med Gud, med menneskene og med hele skaperverket.

Med utgangspunkt i Skriftens forsoningsforståelse ser vi at kirkens engasjement for en bærekraftig fremtid ikke ensidig kan forankres i t. trosartikkel. Forankringen må ligge i troen på Gud som skaper, frelser og fornyer. Her må altså hele fylde i det bibelske gudsbildet spille med.

Kanskje er forsoningstanken det viktigste bidraget kirken har å løfte frem i kampen for vern om skaperverket. Vel å merke: Forsoning forstått som menneskehetens felles kall, fordi vi alle er en del av det fellesskap som har makt til å ødelegge jordens vev. Mer inntrengende enn noen gang tidligere i menneskehetens historie kalles vi til et liv i forsoning med alt som lever!

I denne sammenheng er det interessant å se hvilken sentral plass forsoningstanken har fått i den nye diakoniplanen for Den norske kirke, vedtatt av Kirkemøtet i 2007. Allerede i forslaget til diakoniplan, som forelå til Kirkemøtet var *Vern om skaperverket* løftet frem som et hovedanliggende. Gjennom arbeidet i komiteen under selve møtet ble temaet ytterligere forsterket. I planen som Kirkemøtet til slutt vedtok, var teksten fra Kol 1 hentet inn for å tydeliggjøre diakoniens teologiske grunnlag.

Prioritering - for livets skyld

Under denne overskrift skal det handle om forsakelsens plass og betydning som økologisk impuls. Forsakelse er i vår kultur ikke bare et negativt ladet ord. Det har blitt et fremmedord. Slik må det også nødvendigvis være i en tid hvor så mye dreier seg om materiell vekst, og hvor den form for tilbakeholdenhet som preget tidligere generasjoner og andre kulturer, nær-

mest blir betraktet som en trussel mot selve fremskrittet. Likevel er følgende spørsmål ikke til å komme utenom: Hvem skal i dag målbære nei'et - for livets egen skyld? Det handler om forsakelsens plass i våre liv, ikke som livsfornektelse, men tvert om som livskraft, som en nødvendig del av livets egen puls: Uten forsakelse, intet liv.

Når dagens "grønne" patriark, Bartholomeus I av Konstantinopel, skal begrunne sitt engasjement for natur- og miljøvern, peker han på askesen som nøkkel til et ansvarlig forhold til skaperverket: *Det er et asketisk element i vårt ansvar overfor Guds skaperverk. Denne askesen krever en frivillig tilbakeholdenhet av oss, for at vi skal kunne leve i harmoni med miljøet ... Overdrevent forbruk etterlater oss tomme, uten kontakt med vårt dybeste selv. Askese er en korrigerende praksis, en angerens visjon. En slik visjon vil lede oss fra anger til tilbakevending, tilbakevending til en verden der vi gir skaperverket like mye som vi tar* (Sitert etter Harald Olsen: "Ørkenvind", Oslo 2008).

Her må det understrekes at forsakelse har med prioritering å gjøre. Det handler om å velge noe bort, ikke for å oppnå noen fortjeneste, men fordi noe annet er viktigere for oss. Det handler om det begjær som Jan-Olav Henriksen snakker om, når han understreker at vi må prioritere ett begjær fremfor et annet: *Det er ikke kirkens oppgave å løfte enda en pekefinger og etablere enda et nytt "Du skal ikke", sier Henriksen. Gleden ved å leve naturvennlig fremmes gjennom det kjærlighetsfulle begjæret - det begjæret som lengter etter skaperverkets godhet, og som vil elske jorden for dens egen skyld.*

Det modne mennesket

Næring til denne overskriften har jeg hentet fra Martin Lønnebo og hans bok "Van Goghs rom", (norsk oversettelse 2006). *Det modne menneskes vekst er vårt årtusens viktigste prosjekt*, sier Lønnebo. Det kan være god grunn til å spørre hvor mye grobunn for vekst og modning vår egen samtid gir. Men uansett hvordan vi vurderer fremtidsutsiktene, er det ikke vanskelig å gi sin tilslutning til Lønnebos visjon.

Skal vi finne frem til en annen grunnleggende forståelse av forholdet mellom natur og menneske enn den som preger oss og vår

samtid, tror jeg nettopp det må handle om å "bli til" gjennom vekst og modning. Dette angår ikke bare våre liv som enkeltmennesker. Det handler om vårt felles livsprosjekt.

Vi trenger andre vekstparadigmer enn økonomisk vekst og forbruksvekst. Vi trenger vekstparadigmer som er forankret i en grunnleggende annerledes tenking om hva livet til syvende og sist handler om: Alt liv er liv i avhengighet. Alt liv er samliv. Eller for å si det på en annen måte: Livet er og blir et relasjonelt prosjekt. Det handler om de bærende forhold vi står i - til hverandre, til naturen, til oss selv - og til Gud som har gitt og stadig gir oss livet.

Kunne det tenkes offentlige budsjetter som ikke styres etter økonomisk vekst og forbruksvekst, men etter vekst i samliv - samlivet mellom menneske og natur, mellom fattig og rik, mellom nord og sør, men også mellom oss og generasjonene som kommer etter oss?

Hvorfor er menneskets modenhet - og menneskehetens modenhet - så grunnleggende? Fordi makt, ansvar og modenhet hører sammen. Hvis menneskets makt blir ti ganger større, så blir også ansvaret det. Hvis ansvaret

blir ti ganger større, må mennesket bli ti ganger mer modent for å være verdig det ansvar det har fått å bære. De teknologiske muligheter mennesket i dag besitter, innebærer en maktposisjon av hittil ukjent omfang i forhold til naturen og til alt liv. Det er denne makt ansvaret og modenheten må balansere. Derfor er menneskets modenhet vårt årtusens viktigste prosjekt.

Avslutning

Jeg er kommet til avslutningen. Jeg har lett etter en oppmuntrende hilsen, ikke minst til alle dere studenter som jo skal så mye lenger inn i det nye årtusen enn jeg skal. Jeg har funnet det jeg har lett etter i erklæringen om klodens fremtid som pave Johannes Paul II og patriark Bartholomeus I i fellesskap avga i 2002. Paven og patriarken avslutter erklæringen med følgende ord: *Det er ikke for sent. Guds verden har et utrolig forråd av helende krefter. Innen én eneste generasjon kan vi styre verden i en retning som er til beste for våre barns fremtid. La denne generasjonen starte nå, med Guds hjelp og velsignelse.*

Børre Knudsen

HIMMELRIKETS NØKLER

Prekener og artikler

(Redigert av Annie og Johannes Sørensen)
Luther

"Børre Knudsen har en sterk bibelsk forkynnelse som preges av at han lever i Ordet. Han forkynner lov og evangelium. Når han forklarer Det nye testamente i lys av Det gamle testamente, er det som om bokrullen med seglene er brutt."

Johannes Sørensen

Kr 249,-

Diakontjenesten i Den norske kirke

AV HARALD ASKELAND, PROFESSOR VED DIAKONHJEMMET HØGSKOLE OG HARALD HEGSTAD, PROFESSOR VED DET TEOLOGISKE MENIGHETSAKADEMIET

Den norske kirke har i lang tid arbeidet med forståelsen av sine ulike tjenester. Det dreier seg både om hvordan de ulike tjenestene skal utformes i praksis, og om hvordan de skal forstås teologisk og ekklesiologisk. I en kirkelig sammenheng er begge sidene av saken viktige og har nær sammenheng med hverandre.

I de senere årene har diskusjonen særlig dreid seg om den teologiske forståelsen av diakontjenesten, herunder hvordan den skal forstås i relasjon til prestedtjenesten. Også forholdet mellom vigsling og ordinasjon har vært et viktig tema. Det har vist seg vanskelig å få plass til andre selvstendige tjenester innenfor et tradisjonelt embetsteologisk skjema, og det har derfor vært tatt til orde for en forståelse av diakontjenesten som del av et treleddet embete, slik det bl.a. er vanlig i katolsk og anglikansk tradisjon. Kirkemøtet åpnet i 2004 opp for en forståelse av diakontjenesten som del av en ordinert "flerdimensjonal" tjeneste (KM 8/2004). Hvordan dette i praksis skulle forstås, og hvilke konsekvenser en slik forståelse får for andre vigslende stillinger, har imidlertid vært mer uklart. Særlig synes forståelsen av det treleddete embetet å ekskludere kateket- og kantortjenesten fra å ha del i embetet. På oppfordring fra Kirkerådet avgav Bispemøtet i mars 2010 en uttalelse med tittelen "Diakontjenesten i kirkens tjenestemønster" (BM

03/10, trykt i LK 8/2010). Denne uttalelsen legges nå til grunn for Kirkerådets saksbehandling, og saken ventes å komme opp til endelig behandling på Kirkemøtet i april.

Den offentlige diskusjonen i etterkant av Bispemøtets uttalelse har vært svært sparsom. Et unntak er Kjell Nordstokkes artikkel i LK 14/2010, der han kommenterer uttalelsen kritisk.¹ Det er etter vårt skjønn viktig at uttalelsen og dens implikasjoner blir diskutert offentlig. Det er ikke minst viktig med tanke på kvaliteten av Kirkemøtets behandling. Vi deler Nordstokkes anliggende for klargjøring av kirkens diakonale karakter og en nødvendig styrking av diakontjenesten. Samtidig ønsker vi her å argumentere for et syn vi mener ivaretar dette anliggende, som bygger på en tenking rundt ulike selvstendige tjenester fremfor å anvende et tradisjonelt embetsteologisk skjema.

I sitt innlegg kommenterer Nordstokke en rekke sider ved Bispemøtets uttalelse. Fremfor alt kritiserer han imidlertid uttalelsen for å mangle "helhet og koherens", tross "mange gode og viktige anliggende" (s 310). Til forskjell fra Nordstokke mener vi derimot at det er mulig å tolke uttalelsen som uttrykk for en helhetsoppfatning, og også som en tjenlig plattform for ulike kirkelige tjenester, samt å sikre rammene for diakontjenesten. Det utelukker

naturligvis ikke at det kan være uklarheter og løse tråder, og at en videre avklaring på ulike punkter kan være nødvendig.

Etter vår mening gjør uttalelsen et prisverdig forsøk på å erstatte et tradisjonelt embedsteologisk paradigme som først og fremst er utviklet for å forstå prestedtjenesten, med en tjenestetologi som forsøker å forstå de ulike tjenestene i rammen av en helhetlig forståelse av kirkens oppdrag. En slik tjenestetologi tar utgangspunkt i den nytestamentlige forståelsen av mangfoldet av tjenester i kirken (jfr. 1 Kor 12).² I rammen av en slik tjenestetologi forsøker man å forstå diakontjenesten i lys av kirkens diakonale oppdrag, ikke primært ut fra dens forhold til prestedtjenesten. Hele første del av Bispemøtets uttalelse handler derfor om diakonien som en nødvendig del av kirkens liv, både slik den kommer til uttrykk i et allment ansvar for diakoni og i en vigslet diakontjeneste. Ikke minst representerer også Bispemøtets uttalelse en klar oppfordring til styrking av diakonien og diakontjenesten gjennom tilføring av ressurser til nye stillinger.

Først midtveis i uttalelsen kommenteres så diakontjenestens forhold til prestedtjenesten. Bispemøtet avviser her at diakontjenesten skal forstås som en utledning eller differensiering av prestedtjenesten, men at den heller må forstås som en tjeneste på egne premisser. Man oppfatter det derfor heller ikke naturlig å tolke omtalen av "tjenesten med ord og sakrament" i CA V som noe som inkluderer diakontjenesten. Nordstokke bruker omtrent halvparten av sin artikkel til å problematisere Bispemøtets tolking av CA V. At han er så opptatt av dette, er ikke unaturlig ut fra den rolle CA V tradisjonelt har spilt i den embedsteologiske diskusjonen. Hvorvidt diakontjenesten (og andre tjenester) har vært "utenfor" eller "innenfor" CA V, har gjerne vært selve kjernepunktet i den embedsteologiske diskusjonen. Det Nordstokke ikke synes å ta høyde for, er at et slikt spørsmål ikke er like interessant å besvare innenfor den type tjenestetologi Bispemøtet forutsetter. En normativ tekst som CA kan naturligvis tolkes på mange måter. Bispemøtet synes for sin del å forutsette en forholdsvis historisk, bokstavnær tolking der man tar utgangspunkt i at CA V beskriver to konkrete funksjoner, forkynnelse og sakramentforvaltning. Når denne teksten

skal anvendes for å si noe om tjenester i kirken i dag, synes det mest sakssvarende å vise til den tjeneste som har disse to funksjonene som sin hovedoppgave, nemlig prestedtjenesten.

Både prinsippene for tolking av CA og tolkingen av den konkrete artikkelen kan man naturligvis diskutere. Bispemøtet forsøker etter vårt syn nettopp å relativisere betydningen av hva som er "innenfor" eller "utenfor" CA V. Dermed reduseres betydningen av om diakontjenesten er nevnt i CA eller ikke. Som Bispemøtets uttalelse konstaterer: "Diakontjenesten står etter Bispemøtets vurdering på et solid selvstendig grunnlag." På samme måte som det ikke er mulig å tolke et normativt tjenestemønster ut av det nytestamentlige materiale, er det mer å si om hvilke tjenester kirken i dag trenger, enn det som CA uttrykte i en bestemt historisk situasjon.

Når det har vært så om å gjøre å lese diakontjenesten inn i CA V, har dette også sammenheng med artikkelens overskrift "De ministerio ecclesiastico", gjerne oversatt med "Om det kirkelige embete". Selv om denne overskriften historisk sett er sekundær (først belagt mot slutten av 1600-tallet), blir den gjerne brukt som et belegg for at man i den lutherske kirke kun har ett embete - i bestemt form entall. Dermed er det ikke merkelig at debatten i stor grad har dreid seg om diakontjenesten (og andre kirkelige tjenester) befinner seg "utenfor" eller "innenfor" dette ene embete. Nordstokke synes i sitt innlegg å henge fast i en slik forståelse, noe som forklarer hans opptatthet av tolkingen av CA V. Det synes også som om hans implisitte premiss til løsning for diakontjenestens del er det treleddete embete. Dermed vil det, gjennom et fortsatt fokus på "embetet" og en kobling av dette til "kirkeledelsen", skapes uklarhet både om den tjeneste som er knyttet til styringsansvar gjennom kirkens representative organer og det rom som måtte være for andre tjenester (f.eks. kateket- og kantortjenesten).

Slik vi leser Bispemøtets uttalelse, har man her forlatt tanken om det ene embete til fordel for et mangfold av tjenester. Det kan muligens forvirre at Bispemøtet i samme hånd vending vil kvitte seg både med tanken om det ene embete og med selve begrepet "embete", til fordel for "tjeneste". For Nordstokke skaper dette

en mistanke om at man likevel har forbeholdt en særlig verdighet for prestedtjenesten, en verdighet som diakonen ikke har del i: "... det virker som om hensikten med dette grepet er å sørge for at diakonen betraktes utenfor det embetet som ikke lenger skal benevnes som embete, men som gjør at prestedtjenesten er unik i forhold til alle andre tjenester" (s 309). Samtidig finner vi å måtte stille et tilsvarende motspørsmål: Dersom den implisitte løsningen er det treleddete embetet, vil ikke det på tilsvarende måte fungere avgrensende for kirkens mulighet for å organisere et mer kompletterende tjenestemønster, og særlig fungere ekskluderende for kateket- og kantortjenesten?

Vi deler delvis Nordstokkes tolking av uttalelsen når han finner det merkelig at Bispemøtet ikke skiller klarere mellom vigsling og ordinasjon (s 309). Vi mener det er i samsvar med den tjenestetologiske grunnforståelsen Bispemøtet plasserer seg på, når man fastslår: "Det er teologisk ikke noen prinsipiell forskjell mellom vigsling og ordinasjon."

Samtidig åpner Bispemøtet selv opp for en uklarhet på dette punktet ved fortsatt å beholde begrepet ordinasjon som betegnelse for prestevigsling, men underforstått ikke for andre vigslinger. Her vil vi, som Nordstokke, ta til orde for å holde seg til ett begrep for det som teologisk sett er det samme. Dette er også i samsvar med gjeldende vigslingsliturgier, som omtaler vigsling av både prest, diakon, kateket og kantor som "vigsling". Hvordan ord blir brukt i dagligtalen, kan man naturligvis ikke regulere, men man kan i alle fall bestemme seg for å holde seg til ett begrep i offisielle tekster. Etter vårt syn bør dette begrepet være det samme for alle de vigslende tjenester.

Å holde seg til ett begrep vil også gjøre det lettere å forklare Den norske kirkes posisjon for et internasjonalt publikum, ettersom man på engelsk ikke kjenner en tilsvarende skjelning mellom vigsling og ordinasjon. Med basis i Bispemøtets forståelse vil det på engelsk være naturlig å omtale både diakontjenesten og prestedtjenesten som "ordained ministries" og også åpne for at tilsvarende kan gjøres gjeldende for f eks kateket- og kantortjenesten. I så fall ville man legge seg på en liknende linje som i Sverige, der det som på svensk heter "vigning", gjerne oversettes til engelsk med

"ordination". Tilsvarende ville et begrep som "innsetting" eller "innvielse" kunne omtale det som på engelsk omtales som "consecration".

Den teologiske forståelsen av diakontjenesten er viktig, og vi finner det avgjørende viktig at den nå finner sin avklaring. Vel så viktig er imidlertid hvilke rammer som i praksis skapes for diakontjenesten i kirken. Slik vi ser det, er bispemøtuttalelsen et viktig framskritt som muliggjør et videre teologisk, organisatorisk og ordningsmessig arbeid for å gi tolking og innramming av de ulike tjenester som trengs i vår kirke og tilknyttede organisasjoner og institusjoner. Mens embetsteologi gjerne har hatt som (utilsiktet) konsekvens å være ekskluderende og gi et fokus på hvilke tjenester som er innenfor og utenfor embetet, synes tjenestetologi å være egnet både til å kommunisere med det internasjonalt anvendte begrepet "ministry" og inkludere i et felles teologisk konsept ulike tjenester. Når Bispemøtet nå tar til orde for å anvende tjeneste som nøkkelbegrep, vil det både være åpnende og samtidig gi mulighet for å fastholde ulike tjenesters egenart og forankring. Begrepet vil også være egnet til å omtale ulike tjenester som fordrer vigsling eller ikke, og også tjenester som er lønnete og ulønnede.

I forhold til den kommende diskusjonen som vil måtte skje i Kirkemøtet til våren, og antakelig også framover, vil vi peke på følgende tematiske områder som i praksis kan skape gode rammer for diakontjenesten, samt andre tjenester, i kirken:

Teologisk vil det være en utfordring å utvikle videre en fordypet forståelse av diakoni i samsvar med den vedtatte diakoniplan for Den norske kirke - blant annet et fornyet fokus på en teologi om helse og velferd, muligens en omsorgsteologi som angir diakonitjenesten innen rammen av Guds diakoni og kall til kirken. Samtidig vil diakonibegrepet også kunne bidra til en videre utvikling av en tjenestetologisk plattform for alle kirkemedlemmers kall og for kirkens ulike særskilte tjenester.

Organisatorisk finner vi at et videre fokus på tjenestetologi vil kunne være egnet i å forberede den situasjonen der vi får en løsrivelse mellom stat og kirke, og vil bidra til å tydeliggjøre den institusjonelle og organisatoriske for-

ankring av kirkens ulike tjenester, samt det oppdrag og den fullmakt som overdras ved vigsling. Vi mener også at en tjenestetologisk plattform på en bedre måte vil kunne bidra til å holde sammen forståelsen av at ulike tjenester er gitt av Gud og samtidig formidlet av og forankret i menighetens og kirkens fellesskap. I større grad enn en tradisjonell embedsteologisk forankring gir også Bispemøtets uttalelse, samt diakoniplanen, mulighet for å videreutvikle den diakonale innsatsen som skjer gjennom de diakonale institusjonene, som ser seg som en del av kirkens samlede diakonale tjeneste. Samtidig må Kirkemøtet og kirkens øvrige styringsorganer følge opp diakoniplanen som satsingsområde og sørge for allokering av ressurser til styrking av diakontjenesten. Den vekt som nå legges på diakoni som del av kirkens identitet og oppdrag, må få nettopp få slike organisatoriske konsekvenser.

Ordningsmessig bør det skje en gjennomgang av kirkens vigslingsliturgi ut fra det prinsipielle synspunkt at det vigsles til ulike, men likeverdige tjenester. Det bør klargjøres at det skjer en vigsling som er knyttet til den enkelte tjeneste og ikke til en generell vigslet status. Kirkemøtet bør også synliggjøre blant annet diakonens posisjon gjennom en revidering av gudstjenestelige funksjoner i kjølvanen av nye liturgier. I samsvar med Bispemøtets uttalelse bør Kirkemøtet fastsette nye ordninger for liturgiske klær, som åpner for at diakoner (samt eventuelle andre tjenester) bærer skråstola.

Til sist vil vi kort kommentere spørsmålet om de økumeniske implikasjonene som reises av Bispemøtets tilrettelegging. Vi er enige med Nordstokke i at dette ikke er tilstrekkelig belyst i uttalelsen. Disse spørsmålene må det derfor arbeides videre med. Vi mener likevel at det er mulig å komme videre langs det sporet som Bispemøtet selv antyder, nemlig å arbeide for en gjensidig anerkjennelse av konkrete tjenester, uten nødvendigvis å ha en felles forståelse av den tjenestestrukturen disse inngår i. Det er jo heller ikke slik at det økumeniske sett foreligger entydige og avklarte modeller som Den norske kirke uten videre kan adoptere. På det internasjonale økumeniske feltet er tjenestetologien et felt som for tiden er i bevegelse. Den type nyorientering som Bispemøtet tar til orde for, kan også oppfattes som et konstruktivt bidrag til den økumeniske samtalen om disse temaene.

¹ Kjell Nordstokke: "Diakontjenesten i kirkens tjenestemønster. Kommentarer til Bispemøtet sak BM 03/10", *Luthersk kirketidende* 145/2010 nr. 14, s 307-310.

² For en mer omfattende skisse av en slik tjenestetologi, se Harald Hegstad: "En kropp - mange lemmer. Skisse til tjenestetologi for Den norske kirke", *Halvårsskrift for praktisk teologi* 26/2009 h. 2, s 29-38.

Edinburgh 2010 - en misjonerende kirke

AV CHRISTOPHER WOIE, TIDL. LEDENDE SOKNEPREST NØTTERØY

Utfordringene fra Edinburgh 2010

Luthersk Kirketidende satte prisverdig (og med åpenbaringstidens nødvendighet) misjon på dagsorden med et utfordrende temanummer, nr. 1/2011, med 3 ulike bidrag:

- Et intervju med prosjektlederen for Flerkulturelt Kirkelig Nettverk, Lemma Dessta, (teolog fra Etiopia (Mekane Yesus-kirken).
- Refleksjoner ved misjonær fra Brasil til Norge, Maicon Steuernagel.
- Et bidrag ved Knud Jørgensen om Edinburgh 2010.

Sunniva Gylver trekker det hele ned til det nære og konkrete: " Og vi trenger, hver og en av oss og som lokalt fellesskap, å øve oss i å leve og dele tro på en smittsom måte. Fortsette det gode arbeidet vi gjør - og satse på å bli enda bedre - på både innhold og form... Så enda flere kan få møte den oppstandne Jesus Kristus."

Veien videre - lokalt

De store konferansene (som Edinburgh 2010 og Lausanne-kongressen i Cape Town) kan ha sine berettigelser for dem som deltar, å bli oppdatert på viktige strømninger og utfordringer globalt. Men når vi kommer til spørsmål om frukter av storsamlingene, må vi alltid søke lokalt. Hva fører de til? Hva og hvem bringer inspirasjoner og utfordringer ut der hvor dag-

liglivet leves? Den formidlingen er helt nødvendig, fra seminarer og foredrag, store fellesgudstjenester og masse mønstringer og til å dele tro, formidle vitnesbyrd, formidle begeistring, formidle nød og dele respekt - nært, så det berører, ikke bare som et viktig, aktuelt tema "an sich", men som noe for meg. Livsviktig. Som Lemma Dessta uttrykker det: "Men viktigst er det å få ting til å skje på lokalnivået, for eksempel at *lokalmenigheter finner former og arenaer for samarbeid.*" (Min utheving)

Spørsmålet er jo derfor det gamle: Våge å være åpen for endring, dristig i forhold til å ville la seg berøre til nytenkning før ressursmangel til syvende og sist tvinger til enda flere nedskjæringer? Er det mulig med en bedre samhandling mellom lokalmenigheter i Den norske kirke/andre kirkesamfunn og misjonsorganisasjoner? Er det mulig når lokalt arbeid evalueres, å tenke nytt og annerledes for veien videre? Kan vi videreutvikle de frukter - " det gode arbeidet" som faktisk er der, samtidig med endringer for å nå nye mål? I inspirasjonens og oppmuntringens ånd er det viktig å "se hva som skjer", vektlegge det positivt, samtidig som det alltid er unådde mål - "Så enda flere kan få møte den oppstandne Jesu Kristus."

Åpenbaring for samhandling. Å spille hverandre gode

Den nylig avholdte 10-årsfeiringen i **Nor-misjonen/Acta viser at noe er mulig.** Men, som vi så vel vet, for å lage en omelett må en knuse noen egg. Å gå inn i et forpliktende samarbeid er krevende. Det innebærer å tenke stort om hverandre, droppe egne kjepphester, gi på båten egne tradisjoner. Gang på gang har skepsis på lokalplanet islagt et konstruktivt samarbeid - teologisk skepsis. Baksnakking har stengt for tillitsfull og åpen samtale. *Fram-snakking er ikke bare et moteord, men er faktisk et redskap som Den hellige Ånd ønsker å bruke for et transparent og inspirerende samarbeid for å nå alle!* Det er kostbart til stadighet å opprette flere menigheter lokalt, hva med å våge mer samarbeid? - bruke hverandres ressurser, personell og bygg? På det internasjonale planet dokumenterer Knud Jørgensen i sin artikkel følgende: "Veien mellom Lausanne og Genève er mer farbar enn den var i 1974 da den første Lausanne-kongressen fant sted." Vi trekker det ned på lokalplanet, kirkesamfunn imellom og kirke- og misjonsorganisasjoner imellom - respekt for hverandre, tillit til hverandre. Og så enkeltkristne seg imellom. *Tale vel om hver- andre. Om vi har teologiske ulikheter, ja så har vi det, men vi er sammen om det mest sentrale. Kirken er en.*

Martyria som det overordnede misjonsbegrep

Lokalmenigheten er også hos oss blitt hoved-aktøren i misjon, skriver Knud Jørgensen. Som menighetsprest i en årrekke (og erfaring fra flere år i Etiopia og Thailand) kan jeg bekrefte det. Det er menighetsråd og misjonsutvalg som setter misjon lokalt og globalt på dagsorden. *Søndagens gudstjeneste er den hellige primær-arenaen for kall, utfordring, inspirasjon og ut-sendelse til tjeneste.* Ansatte og frivillige gjør vedtak om ofringer, misjonsprosjekt etc. Samar-beid opprettes med aktuelle misjonsorganisa-sjoner for samhandling; samarbeid skjer innen barne- og ungdomsarbeid, konfirmantunder-visning etc. Jeg har flere positive erfaringer fra Nøtterøy der ungdom og ansatte fikk anledning til å besøke vår vennskapsmenighet Isla del

Valle i slummen i Guayaquil i Ecuador. Og vi fikk besøk av utsendinger derfra. Det var vitnesbyrdene som grep, vitnesbyrd fra unge til unge i konfirmantundervisningen. "Vi har sett og hørt." Vitnesbyrd fra unge på den årlige fellesgudstjenesten - *Fellesskap og misjon* - for alle menighetene i domprostiet på Slottsfjellet i Tønsberg! Unge som var berørt av møte med nød, smerte, fattigdom. Ja vel, men med inspirasjon, med håp. Det nytter! Klart det grep oss, som vitnesbyrdet sist 2. pinsedag av en ung representant fra Den evangelisk lutherske kirken i Thailand! Vitnesbyrdet, formidlingen slik vi ser den gjennom forkynnelse og guds-tjenestefeiring, gjennom diakoni, gjennom fellesskap.

Oppmuntringens tjeneste

En ny tid, en annerledes tid for kirke og misjon, men oppdraget er det samme. Det spørres om kvalitet, være aktuell, være der det skjer. Det er krevende, utfordrende med nytenkning sam-tidig med at oppgavene og utfordringene lokalt er mange. Flerkulturelle menigheter utfordrer - som de allerede har gjort i mange år - kirkens misjonsoppdrag og trosopplæring! Vi står over-for dåpsbarn hvis foreldre har ulikt religiøst ståsted, men kirkens dåp er ønsket. Så flott og viktig og riktig - og utfordrende!

De store visjoner og tanker skal nok tenkes og reflekteres. Så brytes det hele ned til hva vi sammen kan få til lokalt, der livet leves, der evangeliet skal ha ben å gå på med nære målsettinger. Utfordringene er så pass store at jeg tror vi har ikke tid og råd til å si nei til hverandre, men må si ja til samhandling, ta kontakt, bryte opp gjengrodd stier. Vi ser ulikt på viktige spørsmål, men la oss i Jesus navn samarbeide, praktisere oppmuntringens tjeneste.

På høytidene lyser korset fra tårnet øverst på Slottsfjellet i Tønsberg, et synlig landemerke. Slik skal det være; slik er det ønsket. Jeg tror visjonen for Tønsberg domprosti på mange måter samler det helt jordnære, som det glo-bale, i utfordringen for misjon i en ny tid, i et nytt år: "Sammen vil vi gjøre Kristus kjent, trodd, tilbedt og etterfulgt!"

Felles lederutdanning for proster og kirkeverger?

AV PROST EM. KNUT HOPE

Prost Jeffrey Huseby skal ha både takk og ros for sitt bidrag til diskusjonen om hvem som skal være kirkesjef i vår kirke. Hans innlegg viser at dette temaet blir vi ikke så fort ferdige med, og at det er en komplisert materie å ta tak i.

Det er nødvendig å prøve å bryte den tendensen til ren maktkamp som noen legger opp til. For alle ordninger må ta hensyn til kirkens egenart og til at det trengs kompetanse av mange slag for å få en vel fungerende kirke.

Vi proster er høyst ulike personer som løser oppgavene våre ut fra personlige forutsetninger. Men vi har en felles bakgrunn i vår teologiske utdanning og praksis som prester. Det gjør at vi i stor grad forstår hverandre.

Kirkevergene er en enda mer uensartet gruppe. Undertegnede, som har vært prost i to ulike prostier og pensjonist-vikar i flere, erfarer stadig dette. De har ulik yrkesbakgrunn, ledelseserfaring og til og med ulikt forhold til kirkens tro og liv. De har også forskjellige oppfatninger av kirkevergens lederrolle. Forholdene er nokså ulike i landet vårt. I det praktiske liv blir forholdene mellom prost og kirkeverge som ledere i stor grad et spørsmål om tilpasning og samarbeid.

Undertegnede vil foreslå følgende som et viktig middel for å bedre situasjonen:

La oss få en felles utdanning til kirkelig ledelse for både proster og kirkeverger!

Noen uker, eller et semester, kan gjøre mye. Den bør etter hvert bli en standard som alle må igjennom.

Her skal man lære om hva ledelse er, både personalledelse og samarbeid. Vi i vår generasjon fikk ikke med oss all verden på praktikum. Kirkevergene får også lære om hva kirken er, gjør og fungerer. Lover og bestemmelser, liv og lære, budsjetter og styringsmuligheter, alt det vi trenger å vite litt om, bør inngå i dette. Kanskje deltakerne kunne få en mulighet til å lære seg selv bedre å kjenne?

Jeg skal ikke liste opp hele læreplanen; det er et betydelig stykke arbeid for seg! Men jeg vil gi utfordringen til våre kirkelige høyskoler: Lag et opplegg for felles utdanning i kirkelig ledelse for proster og kirkeverger! De kirkelige myndigheter bør legge til rette for at alle får med seg et felles "pensum" av dette.

Et slikt felles høyskolesemester vil kunne bety bedre samforståelse, bedre samarbeid og bedre ledelse for hele vår kirke. Uansett hvordan man formulerer oppgavene til proster og kirkeverger, så vil vi trenge hverandre og være avhengig av et tillitsfullt samarbeid. Det hjelper litt at vi kan snakke samme språk, i større utstrekning enn mange steder i dag.

Omkring spørsmålet om arbeidsgiver og ledelse i Den norske kirke

AV SVEIN INGE THORSTVEDT, KIRKEVERGE I STAVANGER OG ORDINERT PREST

Jeffrey Huseby kommenterer i et innlegg i forrige nummer av LK et innspill fra rådslederne og kirkevergene i de fire store byene, som blant annet ble omtalt i Stavanger Aftenblad og Vårt Land i forkant av Kirkemøtet. Hans respons er nyttig fordi vi tror det er et behov for åpent å utveksle meninger om hvilken plattform en ny kirkeordning og en arbeidsgivertenking skal bygge på når det gjelder kirkeforståelse og embetsteologi.

Bakgrunnen for vårt innspill er ønsket om å bidra til å finne en god helhetlig organisasjonsmodell for kirken, og vi tar utgangspunkt i våre egne erfaringer som vi tror er verdifulle, og vi tror åpne innspill kan være nyttige i forhold til det arbeidet som pågår. Det er imidlertid ikke kirkevergenes særinteresser som ligger til grunn for storbyledernes synspunkter, men en tenking basert på rådernes plass og funksjoner i kirken. Innspillet har vært behandlet i rådene i Trondheim, Bergen og Oslo, og det er gitt en orientering til rådet i Stavanger med tilslutning. Vi foreslår kort fortalt én arbeidsgiverlinje med ansvaret lagt til et prostinivå. Dette juridiske nivået er arbeidsgiver for alle ansatte innenfor området, også prestene. De fleste steder må dette organet være interkommunalt. Ikke mer en ett organ innenfor en kommune. Dette nye organet opprettes dermed på et

tjenlig nivå nær soknene, men samtidig stort nok til å sikre profesjonell ivaretagelse av arbeidsgiveransvaret og profesjonalitet i forvaltningen av driftsoppgavene innenfor området. Det organet vil ha omtrent samme rettslige grunnlag som dagens felleråd på vegne av soknene. Vi har for enkelthets skyld kalt det *kirkestyre*, og vi er ikke fremmed for at lederen får den i kirken tradisjonsrike tittel *kirkeverge*. Begge benevnelsene må kunne diskuteres. Hensikten med dette grepet er å sikre enhetlig ledelse med de samme styringssignaler, retningslinjer og visjoner for alle ansatte i hele organisasjonen. Det tror vi vil virke preventivt på interessekonflikter innen den enkelte menighetsstab og mellom menigheter innenfor den enkelte administrative region. Det vil også sikre lokal forankring, gi næring til et livskraftig, lokalt menighetsliv og sikre at arbeidsoppgavene blir fordelt på en hensiktsmessig måte og sikre at presten får være mest mulig prest, og at alle ansattes kompetanse blir anvendt best mulig. Vanlig relasjon mellom styringsorganet og kirkeverge må ligge til grunn. Det må skilles mellom tilsynsansvar, arbeidsgiveransvar og forvaltningsansvar. Biskopen skal ha tilsynsansvaret, men ikke arbeidsgiveransvar. Dersom det fortsatt skal være bispedømmeråd, må det ha andre funksjoner enn i dag. Tilsetting av

prester flyttes til prostnivået, og fordelingen av statlige midler kan gå fra Kirkerådet direkte til prostnivået. Biskopen kan overta rådgiverfunksjonene som i dag er lagt til bispedømmerrådet.

Når det gjelder Huseby sitt innlegg, kan det hende jeg misforstår, men det synes som han mener at det er teologer som har den nødvendige og eksklusive kompetanse i kirken. Han skriver at man for å være leder i DnK må ha en "teologisk kompetanse som kirkevergene som gruppe ikke har". Det melder seg dermed et behov for å avklare hva kompetansen er i denne sammenheng. Det ville være fint å høre mer om hva det er kirkevergene mangler, men som prestene har. Er det tilstrekkelige kunnskaper innenfor teologien, eller mener han rett og slett at kirkevergene, om de skal være ledere, må være vigslet? Det vil bety at vigslingen gir den nødvendige kompetansen. Det kan hende at Huseby i virkeligheten reiser et spørsmål som er mye større enn en spesifikk ledelsesdiskusjon. Huseby sin tilnærming innebærer i så fall en modell og en forståelse av kompetanse som de fleste i vår evangelisk lutherske kirke neppe vil følge. Vigslingen får en annen betydning enn vi er vant med. Og leder- og ledelsesbegrepet i DnK avgrenses til noen få. Denne modellen betyr en til dels ny kirketenking og forståelse av tjenestene i kirken, som jeg mener er fremmed for den tradisjon og teologi som de fleste menigheter og de frivillige kristne organisasjonene bygger på. Huseby sin modell er i så måte elitær.

Flertallet i den norske kirke tar utgangspunkt i læren om det allmenne prestedømmet. Rådsstrukturen bygger på en tanke om alle medlemmene sin legitime åndelige rolle. Alle troende har kompetanse. Dersom dette rokkes, vil lekmannsmedvirkningen i kirken være annenrangs, og grunnforutsetningen at soknet er den grunnleggende enhet i kirken, ha en mindre betydning. Soknet består som kjent av de kirkemedlemmene som bor innenfor området, og deres fremste representanter er medlemmene i menighetsråd og fellesråd. Vi må holde fast på at disse har den nødvendige teologisk og tjenestemessig kompetanse (pr. definisjon). Kirkens nye ordning må basere seg på at den lokale menighet har et åndelig oppdrag, er myndig og har myndighet også når

det gjelder forholdet til de ansatte. De som gjør tjeneste, har et fullverdig mandat fra kirken selv om de ikke er ordinert eller vigslet. Ut fra dette må vi også definere samspillet mellom den ordinerte tjenesten og menigheten. Menigheten er de troende og den ordinerte tjenesten sammen.

Ordningsspørsmålet vil forstås forskjellig alt etter hvilket utgangspunkt man har. Har man en mer personal (høykirkelig) embetsforståelse, så kommer jo den geistlige tjenesten utenfra og vigslingskompetansen blir mer sentral. Prestetjenesten (og andre tjenester) blir da personalt forstått og overdras særskilt til enkeltpersoner. Slik blir tjenesten hierarkisk, og biskopen blir øverst. Konsekvensen av denne måten å tenke på vil være en kirke styrt av biskopen mer eller mindre på preste-tjenestens premisser. For å sette det på spissen: Alt annet blir da fort forstått som supplerende funksjoner til prestens arbeid. I denne tenkingen er det også problematisk at en kirkeverge/daglig leder kan være en ikke-vigslet person. Og hvis det skal være en ikke-vigslet person, må det være under tilsyn av presten eller prosten.

Jeg tror det vil være nødvendig å gå en annen vei for å finne frem til en ny ordning når det gjelder arbeidsgiveransvaret og ledelse. Vi må kunne greie å holde fast på preste-tjenestens særskilte funksjoner i kirken slik de er definert i ordinasjonsritualet, samtidig som vi tar utgangspunkt i en tradisjonell luthersk kirkeforståelse. Men ordningen må også basere seg på de arbeidsrettsregler som gjelder i vår tid. Prestens kompetanse er knyttet til teologi, og oppgaven er først og fremst forvaltningen av ord og sakrament. Lederskapet til presten er i første rekke knyttet til dette. Det er i samspillet mellom den ordinerte tjenesten og menigheten at ledelse av menigheten utøves. Prestens lederskap bør ikke blandes med lederutøvelsen forankret i rådene (menighetens) mandat og iverksettelsen av rådets beslutninger og strategier. Denne siden av kirkes liv må kunne finne sin plattform ved at menighetsleddene også har en anerkjent åndelig kompetanse og rolle i menigheten. Ledelse i kirken må skje i henhold til kirkens teologi og selvforståelse. Men biskopen og presten kan ikke ha en eksklusiv posisjon til å utøve denne. Leder-

skap og ledelse er ikke det samme. Hvem som skal lede, henger sammen med hvem som skal ledes, hvem som gir mandatet til å lede, og hva mandatet er. Begrepet arbeidsgivers styringsrett og generell arbeidsrett vil være viktige premisser også når den kirkelige ordning skal skapes. Dette utelukker selvsagt ikke en ordinert/vigslet fra å kunne være daglig leder. Det er en annen rolle enn å være prest.

Dersom man tar utgangspunkt i det allmenne prestedømmet, så utgår prestatjenesten av menigheten og står overfor menigheten. Teologien blir ikke en eksklusiv kompetanse til én person, men noe som er overdratt til menigheten. Det rokker likevel ikke på noen måte ved at presten har en særskilt tjeneste i menigheten, og at denne tjenesten også er en betingelse for at det skal kunne kalles menighet. Det er prestens tjeneste som krever ordinasjon. For øvrig er det nådegaver og evner som teller mer. De øvrige tjeneste, som for eksempel ledelse, vil ha menighetens kompetanse når det gjelder myndighet, og praktiske ferdigheter innenfor den arbeidsoppgaven som skal utføres. Slik utfolder det allmenne prestedømmet seg i all sin bredde i menighetslivet. Og soknet/menigheten forblir den grunnheten vi gjerne vil ta utgangspunkt i.

Huseby er redd for at biskopen skal bli uten myndighet og få svekket innflytelse hvis han/hun ikke også leder alt sammen. Det er en merkelig påstand. Tilsynet kan utmerket godt gis sterk innflytelse og myndighet selv uten arbeidsgiveransvar. Biskopen har for øvrig ikke sanksjonsmyndighet i dag. Tilsynet innebærer ikke mulighet til arbeidsrettslige sanksjoner,

for eksempel avskjed, selv ikke for prester. Biskopen kan gi uttalelse, som står sterkt juridisk, men sanksjonsmyndigheten ligger hos rådene. Allerede nå er bispedømmerådet på like fot med fellesrådene. Det har de vært siden 1999. Men det svekker jo ikke biskopens autoritet og kompetanse i tilsynssaker. Den skal arbeidsgiverne rette seg etter.

Et springende punkt i Husebys tenking synes å være at han ikke tar tilstrekkelig utgangspunkt i at det er soknet som er den grunnleggende enhet i vår kirkeforståelse og ordning. Husebys syn på arbeidsgiveransvaret innebærer en forflytting av grunnlaget fra soknet til biskopen. Det innebærer dermed at tjenestene i kirken ikke utgår fra menigheten, men fra biskopen. Det vil vi være sterkt uenig i. Det blir i realiteten i større grad en episkopal kirke.

Menigheten er i lutherske kirker grunnheten i kirkeordningen. Slik ønsker vi fortsatt det bør være. Det betyr at så vel kirkeordningen og arbeidsgiverfunksjonen må ha utgangspunkt i soknets/menighetens plass i kirkeordningen. Hvordan tjenestene forstås og plasseres, er viktig for kirkens selvforståelse. Kirkemøtet har også allerede vedtatt at det skal være tre forvaltningsnivåer i kirken. Kirkemøte, mellomnivå og soknet. Jeg mener derfor at det vil måtte innebære at mellomnivået og dets oppgaver bør være forankret i den lokale kirke med et folkevalgt organ.

Vi må forme en ny modell, og vi har en gylden anledning til å tenke kirke mer enn stat. Jeg håper at fri meningsutveksling ut fra forskjellige forutsetninger kan føre til noe som er fruktbart for alle.

SØNDAGSTEKSTEN

Kjell A. Skartseterhagen, Astrid Sætrang Morvik, Frode Granerud og Dag Øivind Østereng

Palmesøndag

17. april 2011

Sak 9,9-10; Fil 2,5-11.

Johannes 12,1-13

Dagen

Dagen setter Jesus som konge i fokus. Han salves og hylles - med salve og palmegrener. Nå skimter vi hans rette stand og stilling! Brevteksten har trosbekjennelseskarakter. I den gamle kirke ble palmesøndagen brukt til å gi dåpskandidatene kunnskap om trosbekjennelsen. Vi kan gjøre dagen anskuelig ved å bære inn palmegrener i prosesjon - og er det dåp, utrustrer vi dåpsprosesjonen med slike grener.

I vår kollektbønn ber vi "... så vi kan følge deg i ydmykhet og bekjenne deg som vår frelser og konge." Palmesøndag er en dag for bekjennelse til Kristus som konge, gjennom trosbekjennelse og hyllest som blir sann gjennom etterfølgelse. På palmesøndag abdiserer vi fra vår egen kongemakt og kroner Kristus som konge i våre liv; og ved dette aner at vi selv er av kongelig ætt.

Teksten

Følger man den meget enkle (kanskje for enkel) inndelingen av evangeliet, nemlig todelingen, står denne perikopen sist i første del: "Åpenbaringen av Jesus overfor verden": Kapitlene 1-12. Den andre delen kan da kalles: "Åpenbaringen av Jesus overfor sine egne": Kapitlene 13-21.

Teksten kan deles i tre

Versene 1-8: Salvingen i Betania: Jesus salves under et måltid - av Maria som hadde sittet ved hans føtter! Stridssamtale skjer mellom Jesus og Judas.

Versene 9-10: Det som skjer i "det offentlige rom". Folk kommer for å se de to sensasjonene: Jesus oppvekkeren og Lasarus den oppvekkede. Oppvakte overprester legger drapsplaner.

Versene 11-13: Jesus rir inn i Jerusalem og tiljubles av folket.

En kan tenke seg at versene 1-8 hadde vært nok materiale for en preken. Nå, med de tre delene vil en bli tvunget til å fokusere bl.a. følgende sammenheng:

- Salving og inntog. Den som rir inn i byen som konge, er salvet til dette.
- Salving og forutanelse av død og begravelse.
- Motstand både fra den indre krets og den større: Judas og overprestene.
- Hyllest både fra den indre krets og fra den større: Maria og den jublende folkemengden.

Preken - forut-setninger

Slik åpner valget av prekentekstens omfang opp for den intense dramatikken i sammenhengen.

Psykologi og gruppedynamikk: Judas-personepsykologi. Er hans omsorg for de fattige ekte? Han har kassen. Gjør Johannes ham til et selvsagt offer for ordtaket "Mulighet gjør tyv"? Var han misunnelig på Jesus fordi han nådde fram til Maria? - i motsetning til ham selv...

Jesus tar imot Marias kjærlighetshandling. Maria gjør som alle rundt bordet vil, men ikke våger (eller er det å trekke det for langt?).

Innsikt/visdom: Er Maria den eneste som ser Jesus i det rette lys - i motsetning til den jublende folkemassen som ønsker en konge "av denne verden"?

Er det en parallellitet mellom Judas og folke-massen? Begge krever en innsats som angår de fattige og de okkuperte - og vil forråde Jesu sendelses hensikt: Å gi evig liv til den som tror (Joh 3,16). Er folkemassen mer nyansert enn dette?

En pilegrims fortelling

Jeg har lurt lenge på om det er riktig av meg å dele dette - men er kommet til at "noen sjanser må man ta her i livet" - for tekstbetraktningens og gudsordets skyld. Dessuten er det etterpå-klokskap:

Datoen er 27. juli 2010. Vi er 5 stykker på pilegrimsvandring fra Skaun til Nidaros. Mange andre er også underveis samme vei, grupper og enkeltpilegrimer. Det er pilegrims-sesong og høysesong! Når så mange er på samme vei, hender det at man tar igjen hver-andre flere ganger, går forbi hverandre etter som vi har nødvendige stopp for raster og nister, enten det er de timelige eller de åndelige behov som skal dekkes. Vår gruppe på fem legges merke til, og undertegnede er ikke grunnen...

Mens vi står og opplever naturen tas vi igjen av en pilegrim som har sin oppvekst i Thailand men har bodd i Norge i mange år. Hun blir stående sammen med oss et øyeblikk før hun faller ned på kne i lyngen og holder håndflatene sammen mens fingertuppene peker oppover. Hun har falt på kne og hyller kron-prinsen.

For henne, med buddhistisk bakgrunn, er det kongelige og det guddommelige vevd sammen slik at bildet av den kongelige får lys fra det guddommelige. Hun faller på kne og hyller. Ingen gjør noe - i respekt for henne. Det var ingen grunn til verken å protestere eller akseptere. Dette bare skjedde. Jeg tar av meg pilegrimscapsen fordi jeg følte at det skjedde noe ekte og fint. Vi snakker kort om denne opplevelsen, hvor naturlig og spontant den var, og hvor intenst åndelig og dypfølt den var. Vi

tørker en tåre og går videre. Hele naturen var fylt av duften fra denne hendelsen.

Seansen er med på å kaste lys inn i program-met "Tro, håp og kjærlighet" i Nidarosdomen dagen etter, etter vår ankomst. Der intervjuer prest Per Arne Dahl utenriksministeren og kronprinsessen som var i samme følge. Det å ha noe å tro på, ha håp og å kunne veve sitt liv inn tilværelsens mening med kjærlighetens vev, er noe som gjør at tilværelsen blir målrettet og meningsfull og det sprenger grenser, også mellom religioner (Reprisen av dette program-met på NRK faller sammen med skrivende stund for denne betraktningen. Det var umulig å komme utenom!).

Fortsettelse... prekentema

a) Kongehylling

Hvorfor var det relevant å fortelle denne pilegrimshistorien i denne konteksten? Fordi de tretten første versene handler om kongehylling - på flere plan: den sanne hyllest og det for-ræderiske krav. Hva er en kongehyllings mysterium? Hvorfor hyller man den kongelige og de kongelige. Finnes det en teologisk basis?

Forsøk på svar: Å hylle den kongelige er en bekjennelse - en bekjennelse til det kongelige i oss alle - som er det sanneste om oss - det kongelige i oss som konstitueres ved at Gud har lagt sitt bilde i oss, ja, i all menneskelig eksistens. Det er et speil å vokse inn i - som i et speil der du ser Kristus, det sanneste bilde av deg, en sannhet av Guds nåde. Den mest intense form for kongehylling må være salving. "Messias" betyr den salvede. Maria salver Jesus føtter. Salving er kanskje et symbol på at kongen skal lege sår - helbrede relasjoner - være leder i folket, vandre med folket.

Jeg knytter et bånd mellom kongehyllingen på vår pilegrimsvandring og kongesalvingen i teksten! Begge hendelser har å gjøre med å knytte et bånd fra det innerste i vårt vesen til det samme vesens grunn og kilde.

For meg er salvingen av føttene et tegn på at denne kongen er konge for oss i det å være også vår medvandrer. Han kan vandre MED OSS fordi han er den oppstandne, den levende og den bevegelige empatiens konge. Han som er veien, sannheten og livet, er salvet på føttene.

Når vi hyller Kristus, kongen, er det også en bekjennelse om vårt opphav, vår tilhørighet, vår

sanne identitet, jfr. 1 Pet 2,9: "Men dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som er Guds eiendom, for at dere skal forkynde hans storverk, han som kalte dere fra mørket og til sitt underfulle lys."

b) Det umiddelbare og det endelige

Teksten er kjent også på grunn av kontrasten mellom det umiddelbare og det endelige - den umiddelbare løsningen og løsningen som er den endelige. Den umiddelbare løsningen er å selge salve i stedet for å salve! Da ville ikke kongen bli salvet - men noen få fattige ville få nye muligheter. Framt nok men ikke godt nok.

Løsningen, som er den endelige, på vårt problem, ligger ikke der. De fattige vil alltid være der, og menneskelig ondskap og urettferdighet vil produsere fattige og rike - og historiens fellesnevner: Klassekampen *goes on*. Løsningen, den endelige, ligger i et oppgjør med mørkets makter og døden. Seieren i den kampen har åpnet nye veier for menneskheten sammen med seierherren:

Jomfrusønn som triumferer, lydig gikk du korsets vei. Med ditt offer vant du seier, mørkets makter måtte fly. Vis oss hvilket håp vi eier, gjør din kirke sterk og ny! (Appleford/Hillestad i salmen "Kristus konge" NoS 430)

Judas står for det umiddelbare - Maria for det endelige. Samtidig møter vi den samme spenningen i den store folkemengden. De har ant denne tilværelsens absolutte kongemakt i underet med Lasarus. Også i mengden er den sanne og den falske hyllest til stede; Her har både Maria og Judas sine ubevisste tilhengere! De sanne tilbedere hyller kongen som ham som kommer i Herrens navn. De andre håper på en snarlig utkastelse av okkupasjonsmakten og seier over romerne.

Et forslag på salmeliste:

Før: 136 eller 867/868, S1997:62 eller 914, 135.
Etter: S1997:16, Nattverd: S1997:62 eller 634, 430. Dâp: 42,3-6.

KJELL A. SKARTSETERHAGEN
Sokneprest i Nittedal

Skjærtorsdag

21. april 2011

Prekentekest: Luk 22,14-20

Lesetekster: 2 Mos 12,3-8.11; 1 Kor 10,16-17

Lengselens måltid

Han kom bort til meg i gangen utenfor kirkerommet. Det var like før gudstjenesten skulle starte. Han hilste, sa navnet sitt, og spurte:

- Kan jeg få nattverd etter gudstjeneste i dag?
- Bare du?
- Ja.

Det var gudstjeneste med presentasjon av konfirmanter. Kirken var full, men vi hadde ikke nattverd den dagen. Teksten handlet om Jesus som stillet stormen. Da gudstjenesten var slutt, kom han bort til meg igjen. Han hadde et utseende som ledet tankene hen på et liv med mye motgang.

- Vent litt, så skal jeg hente nattverdsutstyret.

Jeg fant fram kalk og disk, helte i vin og la to oblater på disken. Tok med meg to begre og satte alt frem på alteret. Han hadde i mellomtiden funnet en stol og satt seg rett foran alterringen.

- Skal jeg be folk gå ut, spurte jeg. Fortsatt tok mange igjen i kirken og pratet.
- Det trengs ikke, sa han.

Så begynte jeg, og fordi så mange sto i nærheten og snakket, måtte jeg bruke høy stemme. Mannen foran meg så ikke ut til å bli forstyrret av uroen. Han satt med lukkede øyne og fulgte rolig med. Han kunne liturgien og ble med da vi kom til fellesleddene:

Du Guds Lam, som bar all verdens synder, mis-kunne deg over oss.

Du Guds Lam, som bar all verdens synder, gi oss din fred.

Så knelte han på alterringen og tok imot brød og vin. Etterpå reiste han seg, tok meg i hånden og takket:

- Det stillet litt av stormen inni meg.

Til teksten

Denne teksten har sin parallell hos Markus og Matteus, og ordlyden gjenfinnes hos Paulus i 1 Kor 11,23-26. Markus regnes som mer opprinnelig enn Matteus. I diskusjonen om hva Jesus *egentlig* sa da nattverden ble innstiftet, er det derfor Markus og Paulus som blir nærmest å sammenlikne med Lukas. Lukas' tekst er mer

uryddig enn de andre nattverdstekstene, og de lærde strides om v 19b-20 er et senere tillegg (I. Howard Marshall, *The Gospel of Luke*, s. 792-807). På grunn av uryddigheten i teksten har man også diskutert hvor mange beger det refereres til: Er det samme begeret i v 17 og i v 20? Med det jødiske påskemåltidet med sine fire beger vin som ramme for Jesu påskemåltid, er det nærliggende å tenke seg at det første begeret ble drukket *før* selve måltidet. Begere i v 20 kan referere til det tredje begeret som var "velsignelsens beger." Jfr. 1 Kor 10,45: "Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke del i Kristi blod?"

Man har også diskutert om Jesus selv deltok i måltidet: Når Jesus sier: "Fra nå av skal jeg aldri mer drikke...", tolker noen det dit hen at han avlegger et løfte om å avstå fra mat og drikke fra og med dette måltidet og frem til fullendelsen. Andre mener at *fra nå av*, viser til fra tiden *etter* måltidet. Jesu ord i v 17: "Ta dette og del det mellom dere," *kan* tolkes dit hen at det kun er disiplene som skal drikke. Og det å *selv* spise av det brødet han har omtalt som "min kropp som gis for dere", vil jo muligens spolere symbolikken. På den annen side virker det ikke logisk at han først har lengtet etter å holde det tradisjonelle måltidet, for så å sitte og se på at de andre spiser.

Langt viktigere enn diskusjonen rundt antall beger og om Jesus selv spiste, er *betydningen* av måltidet. Vi ønsker jo å forstå hva Jesus legger i dette måltidet for å kunne forkynne det samme som Jesus ønsker å formidle. Jeg merker meg følgende momenter:

- Dette er et måltid hvor selve *forberedelsen* er et poeng. En av lesetekstene gir oss grundig innføring i hvordan israelsfolket skulle forberede påskelammet. Fra lammet blir plukket ut og til det tilberedes, skal det gå fire dager. Hvorfor det? Kanskje for å vise at forberedelse og forventning før en høytid har en egenverdi. Også hos Lukas brukes sju vers for å beskrive opptakten til påskemåltidet. I v 14 brukes uttrykket: Da *tiden* var inne. En høytid skjer m.a.o. til en bestemt tid, og tidspunktet er aldri tilfeldig. At Jesus innstifter et minnemåltid akkurat denne kvelden, er heller ikke tilfeldig. Han står foran et skjebnetungt døgn.
- Gjennom denne forberedelsestiden har Jesus

lengtet inderlig etter å holde måltid (v 15). Når man lengter etter noe, er det fordi det har betydning: Fellesskapet og det faktum at dette er siste mulighet til å være samlet rundt et måltid, spiller inn. Påskemåltidet er dessuten et måltid *alle* lengter til, fordi det gir en rituell påminnelse om hva Gud har gjort for å frelse sitt folk, og et håp om at han vil frelse dem igjen. Til alle tider har jøder gjen tatt påskemåltidet og hilst hverandre med ordene: "Neste år i Jerusalem." Lengsel er en del av pilegrimens drivkraft og menneskehets livsvilkår. Sist, men ikke minst, gir dette symboltunge måltidet Jesus en mulighet til å legge *ny* betydning inn i måltidet. Han vil forklare sine nærmeste noe avgjørende om Guds nye frelsesplan.

- Hva er *fullendelsen* (v 16)? Tenkes det her på måltidet i himmelen eller på tiden etter oppstandelsen? Hvis fullendelsen er tiden etter oppstandelsen, betyr det at nattverden slik den er blitt feiret i kristne menigheter (i Guds rike) fra den første tid og frem til i dag, har vært et måltid hvor Jesus feirer sammen med oss. Jeg tror på denne tolkningen, for Jesus legger stor vekt på forventningen til at Guds rike skal komme, jfr. også v 18. Den døden han snart skal lide, og som måltidet peker hen på, er selve forutsetningen for at Guds rike skal komme.
- Handlingen med å dele brødet er et sterkt pedagogisk virkemiddel hvor Jesus ønsker å demonstrere hva som skal skje med hans egen kropp. Befalingen "Gjør dette til minne om meg," (som *kan* være et tillegg) viser at brødsbrytelsen skulle fungere som et minnemåltid. Dette korresponderer godt med påskemåltidet fra før av var et minnemåltid. Men nattverden er mer: I Jesu hender er brød og vin hans egen kropp og blod *som gis for/utøses for dere*. Passivformen av verbet antyder at her skjer det et offer, og subjektet kan være enten Jesus eller Gud, noe som korresponderer med Jesaja 53 hvor Herrens lidende tjener både blir passivt rammet av skyld (v 6) og aktivt selv gir sitt liv til soning (v 10 og 12). Fordi vi tror at Lukas bygger på Markus, og Markus bruker begrepet *for mange* i v 24, som svarer til bruken av de mange i Jes 53,11 og 12, kan vi også slutte at Jesus forstår sin tjeneste i lys av Jesaja 53.

Han går altså her inn i en forutbestemt martyrrolle hvor hensikten er å bære synder. NB: Vi må *anta* at dette er hensikten, selv om det kun er Matteus som nevner at blodet utøses for mange til syndenes forlatelse (26,28).

- *Den nye pakt i mitt blod (v 20)*. Her gir Jesus nytt meningsinnhold til eksodustradisjonens blod fra påskelammets og viser også tilbake på Jeremia 31,31-34. Men der lammets blod på dørstolpene til israelittenes hus skulle beskytte fra døden, viser også Jer 31,34 at den nye pakt gir tilgivelse for misgjerninger og synd.

Til prekenen: Å lengte etter nattverden

Min uventede nattverdsgjest lengtet etter å få nattverden, og da han fikk den, så jeg ro og lettelse i ansiktet hans. Jeg vet ikke hva han bar på, og hva nattverden betydde for ham. Fellesskapet med menigheten var ikke det avgjørende akkurat da. På tross av uro og snakk i bakgrunnen så det ut til at han var helt tilstede i det som skjedde i liturgien, som om han satt ved Mesterens føtter. Jeg tror det ga ham dyp mening å være med i bønne: *Du Guds lam som bar all verdens synder, gi oss din fred*. Jeg tror nattverden også ga ham en fred han lengtet etter og trengte. Han visste hvor han måtte gå for å få fred. Jeg bruker ham gjerne som eksempel til etterfølgelse.

Jeg håper momentene fra eksegesen over vil gi mange ideer til en preken. For meg er *lengsel* blitt et stikkord: Guds lengsel etter å frelse sitt folk, Jesu lengsel etter å holde måltid med oss, vår lengsel etter... - ja, hva lengter mennesker egentlig etter i dag? Ikke alle er så målrettet i sin lengsel etter nattverden som min uventede nattverdsgjest.

Jeg tror målet for en preken på Skjærtorsdag er å vise at Gud ønsker å gi oss det vi dypest sett trenger. Gud vet best hva det er, og han tok konsekvensen av det da han ga seg selv for oss. Prekenen vil nå sin *fullendelse* når menigheten går frem til nattverdsbordet, for der møter Jesus oss i det måltidet han har lengtet etter å feire sammen med oss. Da blir det fest både i himmelen og på jorden.

Salmer

Jeg vil velge salmer som målbærer lengselen, både i ord og toner. I Salmer 97 finner vi et knippe:

28: Kom, du Hellig Ånd

57: Atterløysar, guddomsdrott

64: Jeg vil prise min gjenløser

69: O Jesus, du som fyller alt i alle

108: Vi til ditt altarbord ber fram

171: Eat this bread, drink this cup

246: Dona nobis pacem

250: Bless the Lord, my soul

ASTRID SÆTRANG MORVIK

Sokneprest i Østenstad

Langfredag

22. april 2011

Prekentekest: Lukas 22,39-23,46

Om å preke på langfredag

Langfredag er den alvorligste av kirkeårets dager og den mest særpregede av gudstjenestene vi holder gjennom året. Gudstjenesten er meget enkel; den består ikke av særlig mer enn lidelseshistorien, litaniet, Herrens bønn og noen salmer. I all sin enkelhet er dette likevel en sterk og inntrykksfull gudstjeneste. Når det meste av liturgien er avkledd, står vi igjen med den mektige fortellingen om Gud som ofrer seg selv til seg selv for å frelse sine bortkomne skapninger.

Hvordan preker vi på denne dagen? Hvordan skal vi som forkynnere kunne føye noe til etter den sterke fortellingen? Vil ikke våre ord bli fattige og ynkelige etter evangeliets mektige ord? Jo, det er lett å føle det slik. Noen velger derfor å droppe prekenen denne dagen og la lidelseshistorien tale for seg selv. (I en høytid med mange gudstjenester tett på hverandre er det kanskje også fristende å få en preken mindre å forberede?) Å ikke preke på langfredag er likevel en uskikk som vi skal vende oss bort fra. Lidelseshistorien taler nemlig ikke tydelig for seg selv. Den må tolkes og settes inn i en sammenheng. Langfredagens fortelling er alvorlig, men det største alvoret handler ikke om et godt menneske som ble uskyldig dømt i en urettferdig rettssak og døde en gruffull død. Langfredagens store alvor er at jeg blir konfrontert med mine synder, svik og feiltrinn og blir minnet på at det er min skyld at Jesus måtte dø. Denne sammenhengens må predikanten bidra med.

Jeg har to generelle råd til langfredagsprekenen: For det første skal prekenen være kort og poengtert. Evangelieteksten er så lang at vi skal være sparsommelige med de ordene vi setter ved siden av den. Velg ut kun ett poeng fra teksten, og la det bli utgangspunkt for en tekstmeditasjon. Alle de andre gode poengene sparer du til senere langfredager.

For det andre har jeg god erfaring med å plassere prekenen før tekstlesningen denne dagen. Jeg kan ikke unngå å føle det stusselig å skulle følge opp med mine egne ord etter en så sterk lesning. Hvis jeg derimot tar prekenen først,

fungerer den som en introduksjon til lidelseshistorien og bidrar til å sette den i perspektiv. Da gir jeg noen tanker som vi kan møte teksten med, og som kan gjøre at vi hører evangeliet på en ny måte når lidelseshistorien leses.

Adam og Kristus - det lange perspektivet

Paulus sammenligner Adam og Kristus i Romerbrevet 5: Ved Adam kom synden og døden inn i verden; ved Kristus kom frifinnelse og liv. Adams ulydighet gjorde alle til syndere; Kristi lydighet gjør frelse mulig for alle. Sammenligningen mellom disse to er nyttig å ha med seg som et perspektiv på langfredagsprekenen.

Det er omdiskutert om syndefallsfortellingen skal forstås som bokstavlig historieskriving eller som en form for lignelse. Den diskusjonen lar vi ligge her. Fortellingen er uansett en nyttig bakgrunn for forståelsen av menneskets synd. Adam og Evas epleklang i Edens hage handler ikke bare om brudd på et enkeltbud. Den er et uttrykk for et opprør mot hele Guds verdensordning. Mennesket har fått den høyeste plassen i skaperverket, med stort ansvar og store privilegier (De kan spise av alle trærne i hagen, bortsett fra det ene som gir kunnskap om godt og ondt). Slangen frister dem ikke bare til å spise av et lekkert frukttré, men til å forsøke å erobre en stilling som ikke var tiltenkt dem. Slangen lokker mennesket til å ville bli Gud selv og selv tilta seg myndigheten over godt og vondt. Denne stillingen er ikke mennesket kompetent til å inneha, og det er nødt til å gå galt. Og galt går det fortsatt, for mennesket ønsker fortsatt å være Gud. Vi ønsker å utøve hans makt og myndighet; vi vil styre seg selv, og vi vil selv råde over hva som er godt og ondt.

Jesus Kristus er både Gud og menneske. Han går inn i menneskets plass i skaperverket, slik den var ment fra begynnelsen. Han er lydlig mot sin Far og lever etter hans vilje. Samtidig er han selv Gud og har virkelig myndighet til å dømme om godt og vondt. Han forkynner med makt og autoritet og er den som skal holde dom over verden. Ironisk nok blir han selv anklaget for det som er menneskets grunnleggende synd: å gjøre seg selv til Gud. Slik representerer rettsaken mot Jesus klimaks i syndens historie

i verden: Menneskene dømmer Gud til døden fordi han sier at han er den han er. Jesu dommere tror de handler i lydighet mot Gud, men på et dypere plan blir de representanter for alle oss som selv ønsker å være Gud og dermed må rydde Gud selv av veien. Jesus dør og tar straffen for våre synder, uskyldig anklaget og dømt for eksakt samme forbrytelse som vi selv begår hver gang vi synder.

De tre røverne - en prekenkisse

Langfredagens tekster er utømmelige kilder av godt prekenstoff. Mange av karakterene egner seg godt til utgangspunkt for en kort og poengtert langfredagspreken: Judas, Peter, Kaifas, Pilatus. Ettersom fortellingen om den angrende røveren er særstoff hos Lukas, kan vi i år også velge å se nærmere på de tre røverne vi møter i dagens tekst. De kan gjerne utgjøre tre poeng i en enkel og utfordrende preken.

Barabbas

Navnet hans betyr pappas sønn. Han er dømt til døden for opptøyer og mord. Pappas sønn og vår himmelske Fars sønn står for samme domstol; én av dem skal få leve, og én av dem skal dø. Én av dem er skyldig, den andre ikke. Og det paradoksale skjer: Det er den skyldige som frigis. Ufortjent, ja vel. Men for Barabbas ble langfredag frihetens dag og den store lettelsens dag, han slapp pinen på korset fordi en annen tok hans plass. Slik er langfredag frihetens dag også for oss. Vi slipper å dø, fordi Jesus døde. Nåde går for rett.

De to på korset

Vi vet ikke om de to som ble korsfeste sammen med Jesus, hadde noen forbindelse med Barabbas, eller om det var tilfeldig at de skulle korsfestes samme dag. De var uansett ikke like heldige som ham; for dem skulle den pinefulle dødsstraffen fullbyrdes. De to var i samme situasjon, men forlot livet på vidt forskjellige måter. Den ene med håp, den andre ikke.

Den ene røveren, som tradisjonelt plasseres på Jesu venstre side, tok side med spotterne. Og for et spottord han bruker! "Er ikke du Messias? Frels da deg selv og oss!" Han ante ikke hvor rett han hadde. Messias hang der ved siden av ham, og han var i ferd med å dø for å frelse verden. Røveren så det bare ikke. For

ham ble langfredag dommens dag, fordi han forspilte sin siste mulighet til å ta imot frelsen.

For røveren til høyre for Jesus ble derimot langfredag frelsens dag. Vi vet ikke noe om hvordan livet hans hadde vært før han havnet på korset, men det er sannsynlig at han har en tøff og smertefull livshistorie. Denne røveren får i sine siste timer vende om og legge av seg alt det vonde. Hans synd og skyld blir flyttet over til nabokorset, og han er den første som får følge Jesus inn i hans rike.

Tre menn døde på Golgata. Den ene døde for synden. Den andre døde i synden. Den tredje døde *fri fra* synden. På langfredag skal vi advare våre menigheter mot å være blinde som den spottende røveren, så vi ikke ser at det er Gud selv som henger på korset for å bære vår synd. Og vi skal oppfordre til å stille oss i rekken etter den angrende røveren, i tro på Jesus overlate vår synd og skyld til ham og følge etter ham inn i Guds rike.

Salmer

Tekstlesningen på langfredag er delt i tre med en salme etter hver lesning. Mange bruker en av de lengre salmene og deler den i tre, i så fall er 150 *O hode, høyt forhånet* og 158 *Naglet til et kors på jorden* godt egnet. Andre forslag til denne gudstjenesten kan være 124 *Klippe, du som brast for meg*, 133 *Han gikk den tunge veien*, og 148/149 *Du Guds lam uskyldig*, som er en vakker utvidelse av Agnus Dei. Fra salmer 97 er 17 *Den stunda i Getsemane* og 63 *Jeg har en venn som har gitt sitt liv* salmer som passer godt til dagen. Se for øvrig kapitlet *Langfredag og påske-afte*n i salmeboken.

FRODE GRANERUD
Kapellan i Notodden kirke

Langfredag aften

22. april 2011

Prekentekest: Matt 27,57-61[62-66]

Jesu gravferd

Gudstjenesten på langfredag aften skiller seg ut fra langfredag morgen på den måten at gudstjenesten er konkret til stede i dagsrytmen. Formiddagsgudstjenestens liturgi har en fyldig gjennomgang av lidelseshistorien, mens langfredag aften er kommet fram til Jesu gravferd, med to relativt korte evangelietekster for hver sin rekke. I begge tekststrekke er Josef fra Arimatea nevnt og bekrefter evangelieoverleveringen på dette punktet. Kort fortalt kan vi si at langfredag morgen tar for seg *credo sine* ord om at han ble *pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død*, mens langfredag aften tar for seg credo sitt utsagn om at han ble *begravet*.

Det er evangelietekstens innhold og lengde som skiller liturgien langfredag morgen fra liturgien på langfredag aften. Utover dette er liturgien identisk. Når liturgien i gudstjenesteboken foreskriver to ulike tekster (lidelseshistorien/Jesu gravferd) til henholdsvis morgen og kveld, bør man følge dette eksemplet der man har gudstjeneste på kvelden, vel vitende om at det er langfredagens hendelser som gjennom tidene har strukturert hele kirkens bønneliv i tidebønnene. Langfredagens hendelser utgjør kirkens pulsslag. Det er i sannhet verdig og rett å følge dette pulsslaget langfredag.

Til teksten

Tekstavsnittet for langfredag aften er siste del av kapittel 27 hos Matteus. Når evangelietekstens siste del står i klammer, er regelen at når evangeliet skal prekes over, da skal også hele teksten leses. Det vil si versene fra 57 til 66. Langfredag aften vil jeg likevel anbefale å sløyfe versene 62-66 i evangelielesingen, fordi de versene går over i neste dag, påskeaften og fokuserer på vaktholdet utenfor Jesu grav. Det er et liturgisk og homiletisk poeng å holde seg strengt til langfredag aften, og da er den naturlige tekstavgrensningen å lese versene 57 til 61. Langfredag aften er det derfor gode grunner til å avvike fra denne hovedregelen om å lese alt.

Teksten fra Matteus handler i hovedsak om Josef fra Arimatea og hvordan han får tillatelse

av Pilatus til å gravlegge Jesus. For Matteus er det et hovedpoeng å nevne at Josef var rik. Johannes (andre tekststrekke) har også et visst fokus på Josef fra Arimatea. Hos Johannes er det Josef sitt hemmelige disippelforhold til Jesus som kommer fram i lyset. Johannes nevner også hvordan Nikodemus har fulgt Jesus som en disippel i skyggen fram til denne dagen.

Verken Lukas eller Markus kommer til orde langfredag aften, siden de ikke er satt opp som tekststrekke, men alle de fire evangeliene bekrefter Josef fra Arimatea sin rolle. En viktig og vesentlig opplysning hos Markus og Lukas er at Josef fra Arimatea var medlem av det høye råd i Jerusalem og hadde ikke samtykket i dommen over Jesus.

I en sum kan vi oppsummere evangeliene bilde av Josef fra Arimatea med at han var en from jøde, rik, hadde plass i det høye råd og var en hemmelig disippel av Jesus.

I vers 57 introduseres Josef som en rik mann og som en disippel av Jesus.

I vers 58 ber han Pilatus om å få Jesu døde kropp, og Pilatus tillater det.

I vers 59 svøper Josef Jesus i et linklede, og i vers 60 lar han Jesus låne hans egen grav, som var ny. Han ruller foran en stein og går bort.

I vers 61 er Maria Magdalena og den andre Maria vitner til gravleggingen.

Josef fra Arimatea var den som ivaretok de jødiske forskriftene omkring gravferdsskikker. Den avdøde skulle gravlegges samme dag som han døde, og dette var desto mer prekært siden det var like før sabbaten.

Om det var en handel inne i bildet om Jesu kropp mellom Josef og Pilatus, er det ingenting i tekstene som sier. Det kan likevel ikke utelukkes. Men rikdommen til Josef kommer først og fremst til uttrykk i linkledet og i den flotte graven. Det er verdt å merke seg at linkledet får vesentlig oppmerksomhet i evangeliene, både her ved gravleggingen og ved oppstandelsen. Det er en aldri så liten tankevekker med tanke på hvilken betydning linkledet i Torino senere har fått i katolsk relikvietradisjon. Jeg hører med blant dem som lar meg oppbygge av denne tradisjonen.

Hvor ble Jesus gravlagt? Alt tyder på at det som for den ortodokse kirke er *Oppstandelseskirken*, og som i katolsk tradisjon kalles for *Den*

hellige gravs kirke, virkelig er Jesu gravsted. Dette stedet lå på Jesu tid utenfor bymurene i Jerusalem og passer helt med de bibelske opplysningene om retterstedet og Johannes-evangeliets understreking av at graven til Jesus lå nær ved stedet han ble korsfestet.

Det er ikke usannsynlig at det nettopp var denne nærheten mellom korsfestelsesstedet og gravstedet som fikk Josef fra Arimatea til å innse at nå var hans time kommet for å stå offentlig fram som en disippel av Jesus. Som vitne til Jesu død, og vel vitende om at han hadde et gravsted bare et steinkast unna korset, innså han at hans kall var å gi Jesus plass i hans grav.

Kvinnene som vitner til korsfestelse og gravlegging ligger som et preludium til deres vitnerolle ved oppstandelsen.

En liten "from" betraktning på tampen av tekstanalysen. Josef var navnet til Jesu stefar og forsørger ved fødselen i Betlehem. At hans navnebror, Josef fra Arimatea, skulle være Jesu forsørger ved Jesu gravferd, er kanskje bare en tilfeldighet, men det er en underlig bibelsk navnelinje tilbake til Josef (sønn av patriarken Jakob). Med navnet Josef klinger hele den bibelske navnefylde med, et navn fullt av håp - Herren skal forøke.

Til preken

Gudstjenesteboken foreskriver en kort preken eller tekstmeditasjon. Det er viktig å følge anvisningen om korthet. Bare noen glimt av hendelsen er tilstrekkelig, en lavmælt dveling ved det vi er vitne til.

I lys av Kristi offer blir ethvert offer for Kristus meningsfullt. Josef fra Arimatea trer ut fra sin hemmelige disippelstatus og inn i en offentlig bekjennelse til den gravlagte Messias.

Uten å kjenne rekkevidden av å låne bort sin grav til Kristus, blir det langfredag aften klart at Kristus deler vår grav med seg. Jesus Kristus har ligget i graven, en trøst til alle oss som en dag skal legges i en grav. Kristus har vært der!

Stedet han ble korsfestet, og stedet han ble gravlagt, vitner den dag i dag om det som en gang skjedde i Jerusalem.

Gi ellers rom til stillhet, lystenning og egen meditasjon. Jeg anbefaler fem minutters stillhet som en del av preken.

DAG ØIVIND ØSTERENG
Sokneprest i Høle

Kursutlysninger i regi av Kompetanserådet

Følgende kurs er lyst ut med søknadsfrist 15.03.11

Kursene kan inngå i Mastergrad i praktisk teologi

Teologisk Fakultet

JESUS OG KRISTEN IDENTITET I ENDRING:

BIBEL OG KULTURELL KOMPLEKSITET

20 studiepoeng

Oppstart høsten 2011

Misjonshøyskolen

BARN OG GUDSTJENESTE

10 studiepoeng

Oppstart høsten 2011

Det teologiske menighetsfakultetet

LEDELSE AV UTVIKLINGSPROSESSER I MENIGHETEN

10 studiepoeng

Oppstart høsten 2011

Det teologiske Menighetsfakultet i samarbeid med godkjente kurssteder

PASTORALKLINISK UTDANNING (PKU)

20 studiepoeng

Kurset gjennomføres våren 2012, 11 sammenhengende kursuker

Fullstendige utlysninger finnes på nettsiden www.prest.no/utlysninger

Søknad skjer elektronisk gjennom www.kompetansekart.no

Kompetanserådet er et samarbeidsorgan
mellom Presteforeningen og MHS, TF/PTS og MF

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

SØKERE

Stavanger bispedømme

Følgende har søkt embetet som domprost i Stavanger. Det er 7 søkere til embetet:

Bjørnevik, Torunn Helene, prosjektleder for Nattåpen kirke i Stavanger Domkirke, Stavanger, f. 1952

MANN, f. 1953

Lagset, Frode, norsk Nato-stabsprest i Europa, Maisieres, Belgia, f. 1971

Næss, Anders Hildeng, sokneprest i Hillevåg sokn, Stavanger, f. 1971

Reme, Odd Kristian, kommunalråd i Stavanger kommune, Stavanger, f. 1953

Theodorsen, Svein Arne, prost i Sunnhordland prosti, Stord, f. 1955

Ådnøy, Anne Lise, sokneprest i St. Petri sokn, Hundvåg, f. 1957

Nord-Hålogaland bispedømme

Følgende har søkt embetet som prost i Alta prosti i Nord-Hålogaland bispedømme. Det er 4 søkere til embetet:

Klingsheim, Magne, direktør ved Opptrenings-senteret i Finnmark AS, Alta, f. 1960

Sandnes, Gabriel Are, tidligere sokneprest og prost, Revetal, f. 1943

Skoglund, Anne Bergljot, sokneprest i Talvik sokn, Alta, f. 1963

Øygard, Olav, sokneprest i Alta sokn, Alta, f. 1956

LEDIGE STILLINGER

Tunsberg bispedømme

Ledig stilling som sokneprest i Tønsberg Domprosti med særskilt tjenestested Søndre Slagen sokn.

Det er ledig stilling som sokneprest i Tønsberg Domprosti med særlig ansvar for Søndre Slagen sokn. Søndre Slagen har tre kirker. Det holdes gudstjeneste hver søndag i Søndre Slagen kirke og annenhver søndag i Vallø kirke og Husøy kirke. 2 av gudstjenestene er friluftsgudstjenester

Søndre Slagen kirke ble innviet 1972 og har 500 sitteplasser, Vallø kirke er fra 1782 og har 270 sitteplasser og Husøy kirke er fra 1930 og har 250 sitteplasser.

Det ble i 2010 avholdt 127 gudstjenester på søn- og helligdager og 14 gudstjenester utenom søn- og helligdager. Menigheten har også 3-4 gudstjenester i semesteret på søndag ettermiddag. De drives av frivillige.

Det er 3 institusjoner og 2 bo- og service-sentre i menigheten, hvor det er andakt hver 14. dag utenom sommeren. Det er 5 barne-skoler og 2 ungdomsskoler i soknet. Alle har gudstjenester før jul. I tillegg blir 22 barne-hager invitert til julegudstjenester i kirken.

Staben består av en sokneprest, to kapellaner, en menighetsprest med ansvar for trosopp-læringen, to organister (160 %), to kirketjenere (160 %) og en konfirmandmedarbeider (50 %). I tillegg er det mange frivillige som er et stort aktivum i menigheten og som er engasjert i menighetens mange aktiviteter.

I menigheten er det 3 voksenkor, 1 ten-sing-kor og 3 barnekor.

Vi har ungdomsklubben KUFFEN (KFUK/M) og KFUK/M-speidere. Fredagsklubben Ti-

over er for barn fra 10-13, og trosopplæringen starter med Babysang og fortsetter med faseopplegg for 4-6-9 og 11 åringene. Menigheten har rundt 130 konfirmanter med eget konfirmantopplegg og mange frivillige ledere. Kapellane har hovedansvar for konfirmantundervisningen.

Vallø og Husøy kirker har egne utvalg, som arbeider med andre arrangementer knyttet til disse kirkene.

Særskilt arbeidsplan

- sokneprest søndre slagen sokn

Soknepresten har ansvar for ledelsen av preste-tjenesten inkludert gudstjenesteturnus, fordeling av arbeidsoppgaver mellom prestene og prestenes ferie og fridager.

I Søndre Slagen er arbeidet regulert bl.a. gjennom tjenesteuke (torsdag - onsdag). Sokneprest og en kapellan har annenhver uke. Den andre kapellane hver femte uke.

Soknepresten har normalt tjeneste 3 helger i måneden.

Soknepresten har sete i Søndre Slagen menighetsråd.

Soknepresten tar p.t. aktivt del i konfirmantundervisningen.

I turnus med kapellane har soknepresten kontakt med og andakter på institusjonene når det ikke er tjenesteuke.

Soknepresten har skolegudstjenester etter en avtalt fordeling.

Soknepresten leder p.t. stabsmøtene i samarbeid med teamleder.

Menigheten ønsker seg en prest med evne til:

- tydelig og helhetlig ledelse i praktiske og åndelige oppgaver blant teamet og de mange frivillige.
- å inspirere teamet og de frivillige.
- å videreføre det bestående arbeidet og fornye menigheten.
- interesse for og deltakelse i konfirmantarbeidet.

Vi tilbyr:

Samarbeid med et dyktig team av ansatte medarbeidere.

Mange engasjerte frivillige.

Inspirerende gudstjenestearbeid.

Aktiv og målrettet trosopplæring.

Øvrige opplysninger:

Målformen i kommunen er bokmål. Søkere må opplyse om de behersker begge målformer.

Tunsberg bispedømme gir sine medarbeidere tilbud om arbeidsveiledning (ABV), og det forventes at den som tilsettes, er motivert for å gå i veiledning.

Stillingen lønnes i stillingskode 0930 - sokneprest, lønsspenn 53-78 i Statens lønnsregulativ. Pensjonsinnskudd. Endelig lønnsfastsettelse ved egen prosedyre etter tilsetting. Øvrige godtgjøringer, rettigheter og forpliktelser som til enhver tid gjelder for presteskapat.

Nærmere bestemmelser om tjenesteoppgaver for stillingen kan bli fastsatt av bispedømmerådet etter gjeldende prosedyre.

Det er ikke knyttet boplikt til stillingen.

Samlivsform kan bli vektlagt.

Søkerens navn vil normalt bli offentliggjort. Anmodning om å få sitt navn unntatt offentlighet, må begrunnes.

Opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til fung. domprost Yngve Sagedal, 33 31 53 20, stiftsdirektør Rolf Simeon Andersen, 33 35 43 23 / 41 56 65 44, eller rådgiver personal Grete Haugland Gjerp, 33 35 43 11 / 41 62 26 19.

Tilsetting på de vilkår som til enhver tid gjelder, og den som tilsettes, må rette seg etter

a) endringer i lover, tariffavtaler, reglement m.v.

b) avgjørelser som kan influere på tjenestens gjøremål og tjenestedistrikt.

Vi ønsker elektroniske søknader med CV, vitnemål og attester levert via vårt elektroniske søkersystem. Se stillingsannonse på www.kirken.no/tunsberg. *Søknadsfrist 4. mars 2011.*

Tunberg bispedømme

Ledig stilling som sokneprest i Nord-Jarlsberg prosti, med særskilt tjenestested Holmestrand og Hillestad sokn.

Det er ledig stilling som sokneprest i Nord-Jarlsberg prosti, med særskilt ansvar for Holmestrand og Hillestad sokn. Botne sokn er også en del av sokneprestens arbeidsområde. Disse tre soknene utgjør til sammen Holmestrand kommune.

Kommunen

Befolkningen i kommunen fordeler seg slik: Botne hovedsokn har ca 7.650 innbyggere, Holmestrand sokn 1.100, og Hillestad sokn har 850. Det er to soknepreststillinger i kommunen.

Kirker og kirkegårder

Botne kirke ble bygget i ca 1200 og har 220 sitteplasser. Holmestrand kirke er en trekirke fra 1674, bygget i en spesiell y-form og har 300 sitteplasser. Denne kirken er for tiden under restaurering, og Bilet kapell fungerer som interimkirke. Hillestad kirke er en langskipet tømmerkirke fra 1724 med 150 sitteplasser og er nettopp ferdigrestaurert. Det er kirkegårder ved kirkene i Botne og Hillestad. I Holmestrand er det kirkegård knyttet til kapellet.

Menighetsliv

I Holmestrand sokn er det ca. 2 gudstjenester pr. måned. I Hillestad kirke er det gudstjeneste annenhver søndag og i høytidene. I Botne kirke er det hver søn- og helligdag. På Holmestrand sykehjem er det gudstjeneste i høytidene. Gudstjenestene fordeles likt mellom prestene. For tiden er det ca. 70 konfirmanter. Prestene har, sammen med en ungdomsarbeider, ansvar for konfirmantundervisningen.

Det holdes skolegudstjenester for grunnskolen, 1-2 gang pr. år, og for døveskolen og voksenopplæringen. Samarbeidet med skolen er godt. Nyansatt trosopplærer samarbeider med trosopplæringsutvalget om å utvikle trosopplæringen i soknene. Arbeidet er en del av en felles satsing i Nord-Jarlsberg prosti.

I soknene er det foreninger for både indre- og ytre misjon. Dette arbeidet er knyttet til Misjonssambandets bedehus på Gullhaug

(Fredly) og Botne menighets bedehus (BMB) som eies av Normisjon og Botne menighet.

Før jul og påske er det henholdsvis julevandring og påskevandring i kirkene for barnehagene i kommunen. Kantorene har ansvar for korvirksomheten. Det er søndagskole i Hillestad og Botne.

På Holmestrand sykehjem, Rove gård, Kjær-senteret i Holmestrand og på Gullhaug aktivitetssenter holdes det regelmessige andakter.

Soknepresten samarbeider med rådene om å utvikle følgende arbeidsområder:

- tiltak for arbeid med barn og ungdom.
- menighetenes gudstjenesteliiv.
- oppfølging og opplæring av frivillige medarbeidere og samarbeidet på tvers av soknegrensene.

Ansatte

Det er felles kirkekontor for de 3 soknene sentralt i Holmestrand by. Her er det kontor-plass for prestene, kirkeverge, kantorer og sekretærer og et møterom/spiserom. Kirke-musikken ivaretas av kantor i 80 % stilling og organist i 60 %. Det er ukentlige stabsmøter. Samarbeidet med Holmestrand kommune er godt.

Soknepresten deltar i prostiets beredskaps-turnus, gjør tjenester i prostiet og inngår i kommunens beredskapsteam.

Bolig

Det er boplikt til stillingen i moderne bolig på Gullhaug sentralt i kommunen, i et attraktivt boligstrøk med flott utsikt over bygda. Det er kort vei til barnehage, barneskole og dagligvarebutikk.

Boligen er oppført i 1978 og har et bta/boa: 357 kvm/271 kvm. Tomten er på 1.387 kvm.

For bruk av bolig svares husleie etter fradragregulativets bestemmelser.

Boligen inneholder: U.etg: vindfang, hall med trapp til h.etg, kjellerstue, bodseksjon med gang, bod, kjølerom og trimrom/hobbyrom. Soveromsavdeling med soverom, wc med vask, badstue og dusjrom. H.etg: Soveromsgang, 2 soverom, hvorav det ene har utgang til luftbalkong, omkleddingsrom/garderobe, wc, bad i 2 avdelinger. Badet ble pusset opp i 2005, vaskerom med direkte utgang til hagen, lekkert kjøkken som ble helrenoveret i 2004, stor stue

med utgang til overbygd terrasse mot syd/vest. Det er parkett i stue og nytt skipsgulv på kjøkkenet. Boligen fremstår i det hele tatt som meget velholdt og tiltalende og er pusset opp fra 2004-2006. Oppvarming skjer ved parafinbrenner, strøm og ved. Det er montert ny varmepumpe i trappeløp mellom etasjene. Før ny prest begynner, vil boligen oppgraderes ytterligere.

Øvrige opplysninger

Målformen i kommunen er bokmål. Søkere må opplyse om de behersker begge målformer.

Tunsberg bispedømme gir sine medarbeidere tilbud om arbeidsveiledning (ABV), og det forventes at den som tilsettes, er motivert for å gå i veiledning.

Stillingen lønnes i stillingskode 0930 - sokneprest, lønns penn 53-78 i Statens lønnsregulativ. Pensjonsinnskudd. Endelig lønnsfastsettelse ved egen prosedyre etter tilsetting.

Øvrige godtgjøringer, rettigheter og forpliktelser som til enhver tid gjelder for presteskapet.

Nærmere bestemmelser om tjenesteoppgaver for stillingen kan bli fastsatt av bispedømmerådet etter gjeldende prosedyre.

Samlivsform kan bli vektlagt.

Søkerens navn vil normalt bli offentliggjort. Anmodning om å få sitt navn unntatt offentlighet må begrunnes.

Opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til prost i Nord Jarlsberg, Harald Bryne - 99 02 22 67, stiftsdirektør Rolf Simeon Andersen - 33 35 43 23 / 41 56 65 44 el. rådgiver personal Grete H. Gjerp - 33 35 43 11 / 41 62 26 19.

Tilsetting skjer på de vilkår som til enhver tid gjelder, og den som tilsettes, må

a) rette seg etter endringer i lover, tariffavtaler, reglement m.v., herunder spørsmål vedrørende tjenestebolig og boligfradrag samt

b) avgjørelser som kan influere på tjenestens gjøremål og tjenestedistrikt.

Vi ønsker elektroniske søknader med CV, vitnemål og referanser levert via vårt elektroniske søkersystem. Se stillingsannonse på www.kirken.no/tunsberg. *Søknadsfrist 11. mars 2011.*

Nidaros bispedømme

Embetet som domprost i Nidaros domprosti i Nidaros bispedømme er ledig.

Nidaros bispedømme har to tjenestegjørende biskoper som fastsatt i Tjenesteordning for biskoper. Domprosten leder preste-tjenesten i prostiet, bistår biskopene i deres embetsutøvelse og gjør selv tjeneste som menighetsprest slik preses fastsetter, og utfører for øvrig de gjøremål som ligger til prosteembetet. Domprosten er fast stedfortreder for Nidaros biskop.

Til embetet stilles krav til høy faglig kompetanse, gode lederegenskaper og evne til samarbeid. Domprosten skal motivere medarbeidere og menigheter til å arbeide i samsvar med kirkens målsettinger, herunder arbeide for å virkeliggjøre bispedømmets strategiske planer i lys av de særlige utfordringer som menighetene i denne delen av byen har.

Prostene i Trondheim deler på sentrale fellesfunksjoner, og domprosten må påregne slike oppgaver, herunder å være medlem i Trondheim kirkelige fellesråd. Embetet som domprost innholdsbestemmes ellers i stor grad av at det er knyttet til Nidaros domkirke som har stor aktivitet innen både gudstjenester og konserter, pilegrimsvirksomhet samt byovergrepene, nasjonale og økumeniske funksjoner.

Det er ca. 24.900 innbyggere i domprostiet, og ca. 20.900 er medlemmer i Den norske kirke. Domprostiet består av 4 sokn i Trondheim sentrum, og det har fem kirker. Domprostiet står overfor store utfordringer med hensyn til strategisk tenking og organisering av kirkens arbeid og nærvær i Trondheim sentrum hvor domprosten vil ha en sentral rolle. Domprostiet har 2 soner innenfor fellesrådets ansvarsområde: Nidaros domkirke og Vår Frue sokn er én sone, mens Bakklundet, Lademoen og Lade sokn utgjør én sone. Hver sone har daglig leder for de rådsansatte. I prostiet er det 25 årsverk knyttet til fellesrådets virksomhet.

Prostiets menigheter betjenes foruten domprosten av 7 prester. Fengsels- og studentprestene er i tillegg organisert i domprostiet. I prostisamarbeidet inngår også 6 prestestillinger i helsesektoren og 5 prestestillinger i Kirkens Bymisjon.

Nidaros domkirke og Vår Frue sokn har en prestestab på 4, kirkemusikkstab på 7 og det er 6 tilsatt i administrative stillinger. I tillegg kommer kirketjenere og kirkevakter - mange i deltidstillinger med ulike oppgaver. Domprosten er en del av denne staben. Kontorsjefen er daglig leder av sokneprest- og menighetskontoret samt daglig leder av menighetsrådets virksomhet på vegne av kirkevergen. Sokneprest i leder prestetjenesten i soknet og er fast stedfortreder for domprosten.

Domprosten møter fast i menighetsrådet for Nidaros domkirke og Vår Frue menighet uten stemmerett i egenskap av prost og er medlem av styret i flere stiftelser og legater. Noen av disse har stor økonomisk betydning. Domprostens tjeneste som menighetsprest i soknet innebærer i hovedsak ellers ca. 1/4 av de forordnede gudstjenester, ingen tjenesteuker og noe institusjonstjeneste.

Domprosten har kontor i Waisenhuset like ved Domkirken hvor det er kontorfellesskap med de tre prestene i dette soknet og de ca. 15 andre heltids tilsatte. Domprosten har p.t. 40 % administrativ hjelp. Ved eventuell rehabilitering av Waisenhuset kan det bli aktuelt med midlertidige kontorlokaler i 2011-13. I Waisenhuset er det også lokaler til menighetsarbeidet.

Søkere må opplyse om de behersker begge de offisielle målformene. Målformen i domprostiet er bokmål. Noen gudstjenester holdes på nynorsk. Mange representasjonsoppgaver fordrer i tillegg at domprosten behersker engelsk. Det er derfor ønskelig å få informasjon om søkerens språkkunnskaper.

Den som blir utnevnt, må rette seg etter tjenesteordning for proster. Vedkommende må finne seg i endringer av gjøremål og embetsdistriktets utstrekning, samt endringer i regler for pensjon og aldersgrense.

Til embetet hører bolig med boplikt. Opplysningsvesenets fond vil anskaffe bolig. Den som blir utnevnt, må finne seg i de bestemmelser som måtte bli truffet om boligen, herunder leie, bruk og eventuell flytting av bosted.

Lønnstrinn 76-87. Innskudd i Statens pensjonskasse.

Kvinner oppfordres til å søke.

Det vil bli utarbeidet offentlig søkerliste.

Søkere gjøres oppmerksomme på at opplysninger om dem kan bli offentliggjort selv om søkerne ber om ikke å bli ført opp på offentlig søkerliste, jfr. offentleglova § 25 annet ledd.

Søknader med CV, vitnemål, attester og opplysninger om referanser sendes tjenestevei gjennom den biskop søkeren står under tilsyn av, til Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet, Postboks 8004 Dep, 0030 OSLO.

Søknadsfristen er 18. mars 2011.

Nærmere opplysninger om menighetene, prostiet og bispedømmet er tilgjengelig på bispedømmets hjemmeside: www.kirken.no/nidaros. Se også www.nidarosdomen.no og www.kirken.trondheim.no. Kontaktpersoner: Stiftsdirektør Kristian Stendahl (73 53 91 00) og fungerende prost Ragnhild Jepsen (41 79 80 00).

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

UNIVERSITETSLEKTOR I LITURGIKK

100 % fast stilling ledig fra august 2011.

Vil du være med å forme fremtidens prester og

- *ha ansvar for undervisning og øving i liturgisk teologi og gustjenesteledelse*
- *bidra til å utvikle liturgikk- og hymnologifaget*
- *inngå i et spennende fagmiljø*

Lønn etter Statens regulativ. MF har pensjonsordning tilknyttet Statens pensjonskasse og egen gruppelivsforsikring. For full utlysningstekst, se www.mf.no - ledige stillinger

Nærmere opplysninger ved henvendelse til praktikumsleder Fredrik Saxegaard, tlf. 22 59 05 71, mobil 950 81 727, e-post fredrik.saxegaard@mf.no.

Søknad merket "Liturgikklærer" sendes MF, Pb 5144 Majorstuen, 0302 Oslo, E-post: hildegun.h.hoeg@mf.no

Søknadsfrist: 10. mars 2011

Nina Karin Monsen

INN I VIRKELIGHETEN

Min vei fra humanetikk til kristen tro

Luther

I *Inn i virkeligheten* forteller Nina Karin Monsen åpent og ærlig om sin barndom og oppvekst i en familie der moren som humanetiker bestemte familiens livssynsmessige fundament. Gjennom hendelser, erfaringer og refleksjoner blir barnet mer og mer utilfreds med de svar - eller mangel på svar - som hun fikk. Det ble starten på en vandring som både innebar et oppbrudd og en oppdagelsesreise inn i en ny virkelighet der troen på Gud spilte en større og viktigere rolle. Boken forteller om en personlig reise som gir forståelse og bakgrunn for den Nina Karin Monsen vi i dag møter i den offentlige debatten.

Kr 298,-

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Helene Freilem Klingberg

JEG SER HANS SPOR

Gudslengsel og Gudstro i litteraturen

Mange er de som har opplevd spor av den levende Gud i sitt liv. Noen har evnet å uttrykke sine erfaringer i ord, poesi, kunst, musikk, slik at også andre kan få et blikk inn deres religiøse virkelighet. Denne boken gjengir et utvalg av slike tekster, samlet av den kjente NRK-veteranen Helene Freilem Klingberg.

"En vakker gavebok som vil gi leseren hjelp til å forstå noen av de dunkle problemstillinger som er knyttet til troens verden."

Boken er et samarbeid mellom Dreyer Forlag og Luther Forlag.

Kr 349,-

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Eugene H. Peterson

LANG LYDIGHET

Disippelliv i en øyeblikksskulptur

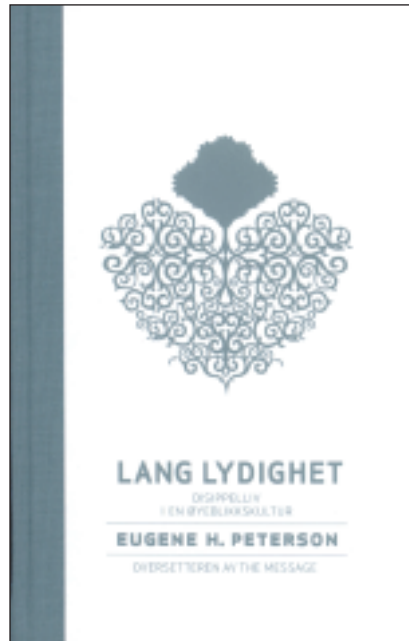
Luther

Lang lydighet har blitt en klassiker etter 30 år i salg. Dette er en solid og velreflektert bok om det kristne livet som har funnet mange lesere siden den først kom ut i 1980.

Lang lydighet er en vis, vakker og tankevekkende bok om hva det vil si å leve som kristen i et samfunn med en stadig stigende puls. Det er en bok for både hodet og hjertet.

«Eugene H. Peterson formidler en kristen spiritualitet som er i nær kontakt med vår samtid og samtidig forankret i den kristne tradisjons kilder. Det er en gave til oss at en av hans bøker nå blir utgitt på norsk, til glede for mange lesere i vårt land.»

Ole Christian Kvarme, biskop i Oslo

Kr 299,-

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver og universitetslektor Sjur Isaksen.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431